

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

Bakalářská práce

Marie Zídková

**Komentovaný překlad: Pferde: Unsere edlen Freunde.
(BRIXNER, Saskia. Köln: VEMAG Verlags- und Medien
Aktiengesellschaft, 1995.) – vybraná kapitola**

Commented translation: Pferde: Unsere edlen Freunde. (BRIXNER,
Saskia. Köln: VEMAG Verlags- und Medien Aktiengesellschaft.) –
Selected Chapter

Praha 2015

Vedoucí práce: Mgr. Věra Kloudová, Ph.D.

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí své práce paní Mgr. Věře Kloudové, Ph.D. za ochotu a pomoc při řešení problémů a za rady a připomínky k práci.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 7. května 2015

Podpis.....

Abstrakt

Tato práce se skládá ze dvou částí. První je překlad ucelené kapitoly z knihy německé spisovatelky Saskie Brixnerové *Pferde: Unsere edlen Freunde*. Cílem je, aby byl tento překlad funkčně ekvivalentní a aby korespondoval se záměrem autora i s očekáváním čtenářů. Následují komentáře k tomuto překladu, obsahující překladatelskou analýzu výchozího textu dle modelu německé translatoložky Christiane Nordové, překladatelskou metodu a postupy, typologii překladatelských problémů a typologii posunů, ke kterým v průběhu vypracování překladu dochází.

Klíčová slova

Překlad, překladatelská analýza, překladatelská metoda, překladatelský problém, překladatelský posun, sport, jezdeckví, kůň.

Abstract

This thesis consists of two parts. The first one is a translation of a coherent chapter from the book of a German author Saskia Brixner *Pferde: Unsere edlen Freunde*. The aim is to create a functionally equivalent translation which corresponds with the intention of the author and with the expectations of readers. The subsequent commentary includes a translation analysis of the source text based on the model of German translatologist Christiane Nord, a description of translation method and procedures, a typology of translation problems and a typology of translation shifts which occur during the production of the translation.

Key Words

Translation, translation analysis, translation method, translation problem, translation shift, sport, equitation, horse.

Seznam zkratk:

O – originál

P – překlad

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Překlad.....	9
3	Překladatelská analýza originálu.....	34
3.1	Vnětextové faktory.....	34
3.1.1	Autor a vysílatel textu.....	34
3.1.2	Záměr vysílatele.....	34
3.1.3	Příjemce výchozího a cílového textu.....	35
3.1.4	Médium.....	35
3.1.5	Místo.....	36
3.1.6	Čas.....	36
3.1.7	Funkce.....	37
3.2	Vnitrotextové faktory.....	38
3.2.1	Téma a obsah.....	38
3.2.2	Presupozice.....	38
3.2.3	Výstavba textu.....	39
3.2.4	Nonverbální prostředky.....	39
3.2.5	Lexikum.....	40
3.2.6	Syntax.....	41
3.2.7	Suprasegmentální prostředky.....	42
4	Překladatelská metoda a postupy.....	44
5	Překladatelské problémy a jejich řešení.....	46
5.1	Lexikální rovina.....	46
5.1.1	Termíny.....	46
5.1.2	Názvy literárních děl.....	47
5.1.3	Vlastní jména.....	48
5.1.4	Kompozita.....	48
5.2	Morfosyntaktická rovina.....	49
5.2.1	Participium.....	49
5.2.2	Pasivum.....	51
5.2.3	Neurčitý podmět „man“.....	51
5.2.4	Rozvité anteponované přívlastky.....	52
5.2.5	Aktuální členění větné.....	53

5.2.6	Jednoduché věty a souvětí.....	53
5.3	Pragmatická rovina.....	54
5.3.1	Pragmatika místa.....	54
6	Překladatelské posuny.....	56
6.1	Výrazové změny na makrostylistické rovině textu.....	56
6.1.1	Aktualizace.....	56
6.1.2	Lokalizace.....	57
6.1.3	Adaptace.....	58
7	Závěr.....	61
8	Bibliografie.....	62
8.1	Primární zdroje.....	62
8.2	Sekundární zdroje.....	62
9	Příloha.....	64

1 Úvod

Tato bakalářská práce se věnuje překladu kapitoly *Es lebe der Sport* z německé encyklopedie, zabývající se jezdeckým prostředím, *Pferde: Unsere edlen Freunde*. Autorkou výchozího textu je Saskia Brixnerová, která se věnuje psaní odborných encyklopedií o psech, koních a kočkách.

Toto téma je mi velmi blízké, neboť se jezdeckému sportu aktivně věnuji. Kapitola o jednotlivých disciplínách mě v knize oslovila jakožto zajímavý a výstižný popis tohoto sportovního odvětví, proto jsem si ji vybrala pro svůj překlad. Jedná se o ucelenou kapitolu, k jejímuž porozumění není zapotřebí znát další obsah knihy, proto je možné ji překládat takto odděleně od dalších částí.

Po překladu vybraného úseku následují komentáře, které se k němu vztahují: překladatelská analýza, ve které budu postupovat podle německé translatoložky Christiane Nordové, popis překladatelské metody a postupů, problémy, na které při překladu narazím, a nakonec posuny, které v překladu nastanou.

2 Překlad

At' žije sport

Drezura – Pas de deux na čtyřech nohou

„Když koně přimějete k chování, které sám přijme, pokud chce působit hezkým dojmem, způsobíte tím, že je kůň při práci šťastný a nádherný, hrdý a oku lahodící.“ Tyto řádky pochází od Xenofonta (430—354 př. Kr.), známého velitele jízdy Spartanů. Ačkoliv se jeho díla „O jezdeckví“ a „O výcviku jezdců velitelem“ zabývají výcvikem válečného koně a jeho jezdce, mají stále ještě dnes pro jezdeckví svůj význam. V neposlední řadě proto, že byl Xenofon toho názoru, že kůň má být vychováván, ne drezírován. Kůň, který ještě není přiježděný, má těžiště v přední části, která nese váhu hlavy a krku. Jelikož je ještě více zatížená vahou jezdce, vyčerpá se u dosud nepřiježděného koně obvykle velmi rychle. Cílem přiježdování je proto přesunout těžiště koně dozadu pomocí podsazení zadních končetin a s tím spojeného napřímení přední části těla. Také svalstvo, především pak svalstvo zádě, se musí systematicky formovat. Poté, co si kůň zvykne na neobvyklou váhu jezdce, „přistavuje se postupně na pomůcky“, jak se tomu říká v odborné mluvě. To znamená, že se učí, jak má chápat působení jezdce pomocí stehna, ruky, váhy a kříže, a připravuje se na to, aby je ochotně uposlechl. Pokud toho dosáhneme, je kůň zcela uvolněný a nepozorujeme již žádná svalová napětí či neohebnost kloubů. Teprve poté začíná vlastní drezurní práce. Stejně jako se koni musí dostat výcviku od zkušeného jezdce, musí se začátečník naučit svému řemeslu od píky u odborníka. Po základním výcviku by měl jezdec dosáhnout stupně Z (základní). Pak následují stupně L (lehký), S (střední), ST (středně těžký), T (těžký) a TT (velmi těžký), které samozřejmě kladou stále vyšší nároky na koně i jezdce. Zatímco se kontrakval, který od koně požaduje, aby v obratu či na kruhu cválal na vnější, nikoliv na vnitřní nohu, počítá ještě k těm lehčím cvikům, patří již letmý přeskok do soutěží na vyšší úrovni. Kůň přeskočí ve vzduchu jak předníma, tak zadníma nohama, a nesmí přitom ztratit ani kmih, ani tempo. Pirueta, obrat na místě kolem zádi o 360°, je vyžadována na střední úrovni v kroku, na nejvyšší pak ve cvalu. Také couvání, překrok (při něm klade kůň vnější nohy při současném pohybu dopředu a do strany před vnitřní) a kruh se kůň a jezdec učí během dlouhé a trpělivé spolupráce. Nejtěžší drezurní lekce jsou asi piaffa, velmi sebraný, rytmický klus na místě, při kterém spočívá váha koně prakticky výhradně na zádi, a pasáž, velmi sebraný klus s prodlouženou fází

vznosu. Aby bylo možné kontrolovat aktuální stupeň výcviku, existují pro každý stupeň zvláštní drezurní soutěže, kde se posuzují výkony jezdce a koně.

Info

„Grand Prix“ a „Grand Prix Spécial“ ovládá po celém světě jen hrstka jezdců. Přihlízet těmto mistrům je více než jen pastva pro oči. Perfektně sehraný jezdec s koněm působí, jako by se s ním přetavil v jedno tělo.

Každý, od začátečníka po špičkového jezdce, se v drezuře může účastnit soutěží, které se pořádají na různých úrovních a ve kterých si může otestovat své schopnosti.

Vysoká škola

Cviky „nad zemí“ je dnes možné zhlédnout již jen v cirkuse či při zvláštních představeních. Takto ještě dnes stejně jako před 400 lety oslavují lipicánští hřebci Vysoké španělské jezdecké školy ve Vídni nebo andaluští koně Královské andaluské školy jezdeckého umění ve španělském Jerez de la Frontera dvorskou kulturu klasického jezdeckví. Z velkého počtu potomstva, které se každoročně narodí v rakouském spolkovém hřebčíně Piber v západním Štýrsku nebo v okolí Jerezu, se dostane jen několik jedinců „mezi vyvolené“ do drezurního výcviku. Teprve když kůň obstojí ve výcviku na nejvyšším stupni, může se začít s „vysokou školou“. Po cvicích na zemi – piaffa, pasáž, cvalová pirueta, přeskok při každém kroku – se koně učí nejprve bez jezdce na lonži cviky

nad zemí. Při levádě a pesádě se zvedá před koně ze země, zád nese celou váhu, mézair se skládá z několika po sobě následujících levád a jako courbette se označuje několik skoků vpřed na zadních nohou, aniž by se přední nohy dotkly země. Při croupadě a ballotadě skládá kůň přední i zadní nohy pod tělo. Nejvyšší a nejobtížnější cvik je nakonec kapriola, skok, při kterém kůň natáhne přední nohy kupředu a natažené zadní nohy vymrští vzad. I při této obtížné zkoušce stále platí staré Xenofontovo rčení: „Nikdy u koní neztrácej sebeovládání. To je to nejdůležitější pravidlo pro každého jezdce.“

Lipicáni jsou po celém světě známí svými cviky na a nad zemí.

Skokové jezdectví – od záklonu k „opičímu sedu“

Zpočátku bylo překonávání překážek spíše nutností než ctností. Jelikož se během honu za potravou jezdci i koni do cesty stavěly překážky, kterým se nebylo možné vyhnout, nezbývalo jim nic jiného, než je přeskočit. Skákání vlastně nepatří mezi přirozené, původní vzorce chování koně. Naproti tomu za dob Xenofonta se skákání již zařadilo mezi tréninkové metody, aby se koně udržovali v kondici pro případ války. Ze zábavy, kdy se v Anglii a Irsku během národních honů na lišku přeskakovaly valy, příkopy, zdi a ploty, se vyvinulo na konci 19. století soutěžní odvětví. Poté, co se poprvé vyzkoušelo skokové jezdectví na první dublinské jezdecké přehlídce jen jako test způsobilosti, našlo si brzy nadšené publikum. V roce 1912 se také představilo poprvé jako olympijská disciplína. Zatímco na začátku jezdci v průběhu skoku svůj trup výrazně zakláněli a nohy natahovali kupředu, aby odlehčili předku koně (tím ovšem na druhou stranu při dopadu spadli koni do zad), zavedl důstojník italské kavalérie Federigo Caprilli

v roce 1902 na velkých jezdeckých závodech v Turíně revoluční skokový styl. Přizpůsobil své těžiště tomu koňskému. Caprilli si zkrátil třmeny, zvedl hýždě ze sedla, nabídl koni otěž a při odskoku a při dopadu se výrazně předklonil. Přestože díky němu bylo dosaženo rekordní výšky skoku 2,08 m, prosadil se tento styl, kterému se nejprve vysmívali jakožto „opičímu sedu“, pouze u Francouzů a Belgičanů, později také v Anglii, Americe a Švédsku. Pouze němečtí důstojníci se tvrdošíjně vzpírali, přestože jim císař kvůli špatným výsledkům z Turína zakázal účast na jakýchkoliv dalších závodech. Teprve po založení skokové stáje při jezdecké škole v Hannoveru a po opětovném naprostém neúspěchu na olympiádě v roce 1928 byl i v Německu zaveden lehký sed. Zanedlouho poté již nebyli němečtí jezdci k zastavení.

Obzvlášť obtížné jsou přitom samozřejmě překážky sestavené z kombinace dvou až tří samostatných skoků. Podkladem pro stavbu tratě parkuru jsou Skoková pravidla příslušného stupně. Před vlastní soutěží si mohou jezdci projít parkur pěšky, aby si zapamatovali překážky a vybrali ideální trasu. Hodnotí se dle různých systémů. Jedna z možností je na základě trestných bodů, přičemž se shoení hodnotí 4 trestnými body, první neposlušnost 4 a druhá také 4 trestnými body. Po třetí neposlušnosti jsou jezdec a kůň vyloučeni. Rozhodující roli hraje také čas, který kůň a jezdec potřebují k překonání parkuru. Druhá možnost je přepočítání chyb na trestné vteřiny, přičemž k tomu je připočtena rovněž i doba jízdy. K nejlepším skokovým koním se počítá holštýnský a hannoverský kůň. Ale vynikající skokový potenciál vlastní také švédský a holandský teplokrevník, holandský Groningen a malopolský kůň. Jelikož se zhruba poslední půlstoletí v Evropě chov koní orientuje na všestranně nadané jezdecké koně se skokovými vlohami, je možné již jen s obtížemi rozlišit teplokrevníky z Francie, Itálie, Švédska a Maďarska.

V posledních letech se proti skokovému sportu obrátila velká vlna kritiky, jelikož některé „černé ovce“ využívaly ve vysokém sportu nečestné tréninkové praktiky (barování). Ctižádost je v každém sportovním odvětví nutná – přehnaná, slepá ctižádost však nemá se sportem nic dočinění. Že mohou být kůň a jezdec úspěšní i bez těchto praktik, protože se na sebe můžou bezvýhradně spolehnout, dokázali Hans Günter Winkler a jeho „Halla“ během své nezapomenutelné jízdy. Když Hans Günter Winkler na olympiádě v roce 1956 ve Stockholmu nastoupil

s natrženým svalem a zpola omráčený léky proti bolesti do posledního kola soutěže, vyhrála „Halla“ bezchybnou jízdou zlatou medaili. Ne nadarmo pak o ní vždy tvrdil: „hajtra bláznivá, ale geniální“.

Info

Stejně jako v drezuře se pořádají i ve skokovém jezdeckví soutěže na různých stupních. Následuje rozdělení dle stupňů, počet a výška překážek:

- ZZ – 7-8 překážek, 80 cm
- ZM – 7-9 překážek, 90 cm
- Z – 7-9 překážek, 100 cm
- ZL – 8-10 překážek, 110 cm
- L* - 8-10 překážek, 115 cm
- L** - 8-10 překážek, 120 cm
- S* - 8-10 překážek, 125 cm
- S** - 8-10 překážek, 130 cm
- ST* - 8-10 překážek, 135 cm
- ST** - 9-12 překážek, 140 cm
- T* - 10-14 překážek, 145 cm
- T** - 10-14 překážek, 150 cm
- T*** - 10-14 překážek, 155 cm

Zatímco se dnes každý jezdec od začátku učí při odskoku zvedat hýždě ze sedla a předklonit se, byl tento skokový styl ještě na začátku 20. století zesměšňován jakožto „opičí sed“.

Také ve skokovém jezdeckví se pořádají závody na různých úrovních obtížnosti: od začátečníků po vrcholové sportovce.

Dostihový sport – od kostelní věže k Velké národní

Když byl v roce 1752 založen „Jockey Club“, který měl regulovat chov plnokrevníků a dostihový sport, disponoval v Anglii tento sport na dvě míle (1 míle = 1609 m) navíc nadšenými fanoušky. Když se tehdy koně poprvé postavili na start, byli většinou již pětiletí. V roce 1756, respektive 1776 byly pak zavedeny také dostihy tříletých, popřípadě dvouletých, na kratší tratě. Tak se zrodily klasické dostihy. V roce 1780 se poprvé konalo derby, dodnes nejpopulárnější dostih. Od roku 1791 existuje v dostihovém sportu také handicap – koně nesou různou váhu dle toho, jakých úspěchů doposud dosáhli.

Dnes rozlišujeme rovinné a překážkové dostihy. Rovinné dostihy, tedy dostihy bez překážek na rovné trati, mají různou délku. Kromě toho existují v rámci těchto jednotlivých distančních dostihů ještě různé srovnávací a handicapové dostihy. Druhá kategorie, překážkové dostihy, se dělí na dostihy přes proutěné překážky a honební dostihy. Relativně neškodné dostihy přes proutěné překážky se skoky, které se snadno postaví i shodí, se konají na rovné trati. Honební dostihy neboli steeplechase se vyvinuly stejně jako dostihy přes proutěné překážky v polovině 18. století v Anglii z běžných závodů (Steeplechase), kdy se jezdcí měli libovolnou cestou co nejrychlejší a nejkratší trasou dostat od jedné k druhé kostelní věži („steeple“ = kostelní věž), k cíli, který byl viditelný už od startu. Dnes patří tyto honební dostihy, které vedou po delší trati přes pevné, částečně velmi obtížné překážky, k nejdrsnějším a nejnebezpečnějším v jezdeckém sportu. Nejznámější, ale také nejdiskutovanější je „Velká národní“

v Aintree u Liverpoolu, kde musí jezdcí a koně překonat 7220 m dlouhou trať a 16 překážek, z nichž většinu dokonce dvakrát.

Info

Dobry dostihovy kun potrebuje odolne kosti a klouby a silne slachy. Hrudnik musi byt široky a hluboky, aby se do nej vešly dychaci a obehove organy. Vedle toho je dulezita odvaha, bojovy duch, odolnost a vydrz a samozrejme take rychlost. Zatimco na dlouhych tratich hrají prim arabští plnokrevníci, na krátkých tratích jsou nejrychlejšími koňmi angličtí plnokrevníci.

Angličtí plnokrevníci při dostizích.

Military – disciplína pro bojovné náтуры

Původ military souvisí také s výcvikem válečných koní. Především od 19. století se v mnohých jezdeckých školách stavěly terénní trasy s překážkami, určené k tréninku a otestování služebních koní. Známy a pověstný byl kupříkladu příkrý svah španělské kavalerie v Zarzuele nedaleko Madridu. Prvních 11 z celkem 15 m dlouhého svahu padalo téměř kolmo – téměř k neuvěření, že se koně dostali dolů ve zdraví. K počátkům military se počítají také distanční jízdy, které byly poprvé uvedeny na přelomu století. Především v Rusku projeвили achaltekinští koně neskutečnou vytrvalost na velmi dlouhé tratě. Poté, co při

prvních ve střední Evropě známých distančních jízdách – v roce 1892 z Berlína do Vídně a v roce 1902 z Bruselu do Ostende – uhynulo několik koní v důsledku vyčerpání, byla poprvé stanovena pravidla. Po celé trati se rozestavěli veterináři, kteří ze závodu vylučovali kulhající nebo vyčerpané koně. V roce 1902 se v Paříži konala první soutěž v military v dnešním slova smyslu, v roce 1912 se všestrannost stala také olympijskou disciplínou.

Mezi jezdci je military považováno za „královnu jezdeckého sportu“, protože od jezdce a koně vedle odvahy, vytrvalosti a ohromné připravenosti vyžaduje také nejvyšší jezdecký um. Soutěže se dělí podle stupně obtížnosti – ZK, Z, ZL, L, S, ST, T, TT. Dlouhý i krátký formát soutěže ve všestrannosti sestává z drezurní, terénní a skokové zkoušky, kde je výkon koně, popřípadě ponyho, a jezdce posuzován na základě trestných bodů. Při drezurní zkoušce, která se koná první den, se klade důraz vedle naprosté poslušnosti koně na vynikající prezentaci jezdce s korektním sedem a použitím pomůcek. Druhý a nejtěžší den soutěžního klání je považován za „maraton pro koně“. První úsek terénní trati je dlouhý 2200 až 6600 m (dle kategorie), který musí soutěžící absolvovat v rámci časového limitu. Poté musí v galopu (rychlý cval) zdolat trať s různými překážkami (odsud si můžou odnést za nedosažení či překročení stanoveného času plusové či minusové body). V některých kategoriích pak musí urazit ještě druhou trať, dlouhou 4400 až 9900 m. Po povinné desetiminutové přestávce, během které koně vyšetří veterinář, následuje terénní zkouška s 15 až 40 pevnými překážkami o výšce do 1,2 m a šířce do 3 m. Hodnotí se na základě trestných bodů a času. Třetí den uzavírá skoková zkouška na honebním parkuru. Vyčerpání a kulhající koně jsou před ní vyloučeni. Bodové hodnocení plyne z obtížnosti jednotlivých částí.

Všestranné a vysilující požadavky military vyžadují obzvláště schopné koně, tedy bojovné povahy s kočičí mrštností, kteří nesmí být ani příliš vysocí, ani příliš nízcí a kteří si poradí s psychickými a fyzickými těžkostmi. Dobrými všestrannostními koňmi jsou polokrevníci, kteří jsou několikanásobně vysoko v krvi, s kohoutkovou výškou cca. 165 až 168 cm, silnými končetinami, širokými plecemi a silnými, ne příliš dlouhými zády. Navzdory obtížím, které tato soutěžní disciplína pro zvířata představuje, můžou všestrannostní koně i ve velmi vysokém věku podávat dobré výkony.

Jezdec military.

Military je zkouška síly pro koně i jezdce.

Vytrvalostní ježdění – kondiční test pro koně i jezdce

To, co se dříve počítalo k výkonnostním zkouškám kavalérie, je dnes oblíbená a rozšířená sportovní disciplína. Vytrvalostní ježdění, nebo také vytrvalost či endurance, bylo znovu objeveno v USA a představuje protějšek k military. U obou sice musí jezdec a kůň urazit určitou trať v pokud možno nejkratším nebo v předepsaném čase, ve vytrvalosti ale nejsou tou největší obtíž skoky, nýbrž jiné terénní nerovnosti: nesjízdný terén, náročné výškové rozdíly, strmé propasti. Občas se endurance označuje jako „hon bez skoků“. Vytrvalostní tratě vedou po dlouhých či krátkých trasách a kladou velké nároky na vytrvalost koně i jezdce. Kromě toho je zapotřebí dobrý cit pro tempo a dobrý orientační smysl. Pro tuto soutěž ve volné přírodě se hodí obzvláště malí, šlachovití koně jako například koně islandští či arabští plnokrevníci. Především na dlouhých tratích jsou jejich pohybové přednosti patrné.

Vytrvalostní jezdeckví je krásná disciplína pro jezdce, které baví jak jízda přírodou, tak závody. Islandští koně se již dlouhou dobu osvědčují jako vynikající vytrvalostní koně. Stejně jako ve všech soutěžních disciplínách je i zde trénink na prvním místě před oceněním ze závodů.

Klusácké dostihy – do cíle na čtyřech nohách a dvou kolech

Vedle rovinných a překážkových dostihů se již od konce 18. století pořádají regulované klusácké dostihy. Zatímco rovinné a překážkové dostihy od začátku našly nadšené publikum, nacházeli se zprvu klusáci jen v jejich stínu. Jen pomalu získala typická dvojspřeží své věrné fanoušky, a to především ve Francii a v USA. Ačkoliv již tehdy měli pro klus zvláštní vlohy anglický norfolkský klusák, holandský fríský kůň a dánský frederiksborgský kůň, vznikly velké klusácké rasy v Rusku, Francii a v USA. Ruský hrabě Orlov začal jako první kolem roku 1775 z více ras šlechtit orlovského klusáka. Sto let byl nesporně nejlepším klusáckým koněm, než mu přebral prvenství francouzský klusák, který byl vyšlechtěn především z normanských klisen, norfolkských klusáků a později ještě anglického plnokrevníka. V USA přispíval od roku 1800 ke vzniku amerického klusáka především anglický plnokrevník, ale také norfolkský klusák, arabský kůň, morgan a narragansettský mimochodník. V Německu se v klusáckých dostizích, pořádaných od roku 1874, zapřahali především oldenburští a holštýnští koně. Od roku 1885 se ale křížili ruští orlovští klusáci s rychlými americkými klusáky a později také s francouzskými klusáky. V roce 1927 byla poprvé založena plemenná kniha a od 2. světové války se evropský standardní klusák vyvíjel v různých zemích Evropy dále jednotně. Kromě Francie, kde existují i klusácké dostihy v sedle, se jezdí různě dlouhé tratě se sulkou,

dvacetikilovým dvoukolým vozíkem. Pokud kůň v průběhu dostihu často cválá nebo pokud procválá cílem, je diskvalifikován.

Info

Pečlivá selekce v chovu a vlohy ke klusu samy o sobě každopádně nestačí k tomu, aby se narodil úspěšný klusák. Klusák se tvoří – brzkým a tvrdým tréninkem ve složitém závodním postroji – metodou, která staví klusácké dostihy stále znovu pod palbu kritiky.

Klusácké dostihy startují stejně jako rovinné a překážkové dostihy na speciálních závodních drahách na různé vzdálenosti. Žokej sedí v tzv. sulce, dvoukolém vozíku. Nejvyšší rychlost dostihového klusáka se pohybuje okolo 50 km/h. Chov

vysoce ceněných koní je v rukou soukromých chovatelů, kteří své koně často sami trénují a jezdí.

V Německu se konají klusácké dostihy od roku 1874.

Vozatajství – maraton na kolech

Historické počátky vozatajství jsou dodnes zahaleny temnotou. První „vozy“ byly údajně určitý druh tyčkového podstavce, který za sebou koně táhli, protože kolo ještě nebylo objeveno. O hodně později prý byly v Číně a Indii zkonstruovány první válečné vozy. Je jisté, že starověcí Řekové považovali závody s koňskými spřeženími za jeden z vrcholů olympijských her. Aby se

pobavily životu nebezpečnými představeními, tlačily se u Římanů tisíce a tisíce zvědavců v hipodromu, který byl postaven za těmito účely. Pro středověké rytíře bylo vozatajství naopak příliš „změkčilé“. Raději místo závodů spřežení pořádali rytířské turnaje. S dechberoucí zálibou antiky mají naše dnešní vozatajské závody naštěstí jen sotva něco společného. Vozatajství vyžaduje především vysoký stupeň technického umu, velkou obratnost a dokonalou harmonii mezi koněm a vozatajem. Ne nadarmo se v odborných kruzích mluví o „vozatajském umění“. První kočáry s elasticky zavěšenou korbou byly postaveny na konci 15. století v Maďarsku. Samozřejmě, že dodnes prošly velkými změnami. Zvláštní význam měl pro tento sport vedoucí stáje císaře Viléma II. Benno von Achenbach (1861—1936). Vyvinul vlastní vozatajský systém, který je ještě dnes v platnosti. Dvoj- a vícespřeží se od té doby řídí z kozlíku anglickou opratí (obě vnější opratě vedou do vnějších kroužků koňského udidla, obě k nim připnuté vnitřní opratě vedou křížem do vnitřních kroužků udidla). Ačkoliv musí vozataj zpravidla řídit oběma rukama, aby koně zcela ovládal, může si dle Achenbachova systému v každé poloze a situaci uvolnit pravou ruku. Hlavním principem je plné využití koňské síly při zachování co možná největší ohleduplnosti ke zvířatům. V roce 1971 se konalo první mistrovství Evropy, v roce 1972 první mistrovství světa. Stejně jako v ostatních sportovních disciplínách se pořádají i ve vozatajství různé soutěže pro jedno-, dvoj-, čtyř- a vícespřeží, přiměřené stupni výcviku koní a vozatajů, a to na stupních s jednou až čtyřmi hvězdami. Vedle drezury, překážkové jízdy a maratonu se konají také zkoušky všestrannosti pro vozatajské koně a pony. Podle druhu a kategorie soutěže se v takzvané přehlídce spřežení hodnotí celkový harmonický dojem spřežení, čistota a upravenost koní, postrojů a kočárů, správná velikost postroje, stejně jako jezdec a přísedící, a v drezurním obdélníku chody, kmih a poslušnost koní spolu se způsobem jízdy vozataje v kroku a v různých klusových tempech, provedení kruhů či vlnovek. Pořádají se terénní jízdy, které se skládají z různých úseků cesty, jež musí být překonány v kroku či klusu. Ty se posuzují podle výkonnosti spřežení, spolupráce přísedícího a schopností vozataje. A v neposlední řadě se konají také překážkové zkoušky, při kterých musí spřežení projet pokud možno bezchybně parkur s četnými překážkami, jakýsi labyrint z klád, kuželů atd. Také tady se posuzuje zručnost vozataje. Přitom může být terén nerovný, s vestavěnými „léčkami“ jako mosty a příkopy, přičemž vozataj vede

své spřežení v podle něj přiměřeném chodu. Spřežení musí parkur absolvovat pokud možno bezchybně v určeném čase.

Obvykle se dá k vozatajství vychovat každý kuň. Zatímco se těžcí pracovní koně zapřahají samozřejmě především do pivovarnických, zemědělských a lesnických spřežení, používají se při sportovních předváděcích a závodních akcích především teplo- a plnokrevní koně. Pokud se zapřahají dva, čtyři či více koní, měli by mít pokud možno stejnou výšku, zbarvení a povahu, aby tvořili harmonický celek. Upřednostňují se zvířata s dobrým charakterem a vyrovnaným temperamentem, která se vyznačují jistým krokem, nebojácností a vytrvalým, energickým pohybem.

Značnou obratnost vyžaduje maraton spřežení. Na této fotografii řídí G. Kvell své čtyřspřeží ruských Orlovských klusáků na terénním úseku přes vodu.

Také na koňských přehlídkách jsou spřežení velkých i malých koní oblíbenou podívanou.

Pólo – hra králů

Pólo se nenazývá „hrou králů“ či „králem her“ teprve od dob prince Charlese, i když se britský následník trůnu považuje za jednoho z čelních stoupců tohoto sportovního odvětví. Již kolem roku 600 př. Kr. holdovala východní knížata této hokeji podobné míčové hře, při které se dvě družstva na koních snaží pomocí 1,55 m dlouhé pátky poslat dřevěný míček k cíli na protější

straně. Název pochází ze slova „pu-lu“, starého označení vrbového špalku, ze kterého se vyráběly míče pro pólo. Z Indie se v roce 1869 dostalo do Velké Británie, kde v roce 1872 angličtí jezdeckí důstojníci založili „Monmouthshire Polo Club“. Kromě Anglie si tento nákladný sport našel příznivce především v USA a Argentině. Jen dobře trénovaní jezdci s notnou dávkou zručnosti, dobrým postřehem a výjimečným citem pro rovnováhu a úder můžou ve cvalu trefit míč komíhající se pálkou. Pro každou hru potřebuje jezdec alespoň dva koně, protože zvířata jsou po každém kole soutěže tak vyčerpaná, že musí být vystřídána. Pólo hřiště je 250 x 150 m velké, brány na čelních stranách 7,5 m široké. Každá ze čtyř, v Jižní Americe šesti, herních etap trvá 7,5 min. Družstva jsou tvořena vždy čtyřmi hráči. Ačkoliv jsou koně, kteří se využívají pro pólo, většinou vysoko v krvi, teplokrevníci a částečně i plnokrevníci, nazývají je jezdci tradičně pony.

Info

Dobrá kůň pro pólo musí být vytrvalý, rychlý, dobře ovladatelný, inteligentní a temperamentní a musí mít pevné nervy. Kvůli tvrdosti hry a riziku pro koně, že budou zasaženi pálkou, bojují proti této míčové hře ochránci zvířat.

Pólo vyžaduje zocelené, obratné a temperamentní koně a jezdce, kteří jsou si v sedle jistí. Má spoustu příznivců, a to především v USA a Argentině.

Honební jezdeckví – tradice hýřící barvami

Honební jezdeckví je tak staré jako sám vztah mezi koněm a člověkem. Při pátrání po potravě a kožešinách jakožto ochraně proti vlhku a zimě procházel

člověk zprvu krajinu po svých. Potom narazil na koně, který mu samozřejmě zpočátku posloužil i jako potrava. Záhy však zjistil, že mu toto zvíře může poskytnout mnohem větší službu. Již Keltové pořádali na svých pony divoké štvance na rozličnou lovnou zvěř. O hodně později se z honu koňmo na různé druhy zvěře stalo privilegium šlechty. Klasický parforsní hon (Par force = násilím) „Chasse à courre“ pochází od Krále Slunce (1638—1715). Ve Francii se mu ještě dnes věnují stejně jako před 300 lety dle barokní tradice. Ve Velké Británii se ze štvance stal v 18. století druh „národního sportu“. Zatímco šlo zprvu především o hon na lišku, převzala postupně prim jízda krajinou a překonávání mnohých přírodních překážek, které představovaly příkopy, živé ploty, násypy a ploty. Avšak i krvavá varianta tohoto „sportu“ na koních společně se smečkou loveckých psů na stopě živé lišky, příp. jelena, je tak jako dříve obvyklá ve Velké Británii, Irsku, Belgii, USA, Kanadě a i právě ve Francii. V Německu byla štvance na koních od roku 1934 zakázána říšským honebním zákonem, stejně tak se stalo v Rakousku a některých kantonech Švýcarska. Namísto toho se v těchto zemích pořádají hony s návnadou, Hubertovy jízdy nebo hony s ústřížky – zcela bez živé oběti, ale rovněž po trase plné četných překážek. U honu s návnadou je lovná zvěř nahrazena jezdcem, který klade stopu pro smečku psů, za kterou se opět ženou jezdci. Tato stopa dřív byla značena napuštěným ocasem, dnes vytyčuje jezdec trasu odkapáváním čichové stopy, páchnoucí po rybině, z kanystru, připevněného k sedlu. Během Hubertovy jízdy hraje lišku jeden z jezdců, který má na pravém rameni připevněný liščí ohon. Honební společnost ho bez psí smečky pronásleduje terénem a nakonec ho o liščí ohon oloupí. Při posledním druhu honu je stopa vyznačena papírovými ústřížky nebo něčím podobným. Honební závody se pořádají na podzim, a to na různých stupních obtížnosti. Jelikož honební společnost obléká červená, černá, zelená nebo modrá saka, nabízí tyto neškodné hony na koních nejen tradiční představení,

nýbrž také pestrobarevný obraz.

Hony s návnadou nabízí na podzim pestrobarevný obrázek. Dnes probíhají tyto hony v České republice zcela bez krveprolití. Psí smečka a koně pouze sledují čichovou stopu, páchnoucí po rybině.

Westernové ježdění – kovbojové jdou do módy

Jet na zádech koně krajinou jako John Wayne – sen, který jste mohli ještě donedávna zažít v nejlepším případě během dovolené v USA. Mezitím si ale westernové jezdeckví našlo mnohé fanoušky i v Evropě a ranče s dobrými westernovými koňmi již nejsou jen v Texasu. Tato jezdecká metoda, která šetří sílu a energii, vznikla z práce s dobytkem. Za každého počasí strávili kovbojové až dvacet hodin denně v sedle, aby udrželi pohromadě obrovská stáda skotu a aby je hnali často stovky kilometrů. Proto se také pro tento jezdecký styl hodí speciálně pro tento úkol vyšlechtěné koňské rasy. V podstatě může být pro western vycvičen každý kůň. Typicky westernové rasy mají kohoutkovou výšku mezi 150 až 155 cm. Důležité je, aby záda koně nebyla příliš dlouhá a aby zád byla pokud možno zakulacená a dobře osvalená, protože práce na zádi je typický znak westernového ježdění. Také středně dlouhý, nikoliv příliš dlouhý krk je výhodou. Kromě toho musí být westernoví koně obzvláště vyrovnaní a klidní, jedná se o znak, který byl po staletí upevňován výběrem v rámci chovu a místním rasám musel být vštípen s vynaložením značné energie a času. Sice můžeme jezdit téhož koně jednou pod westernovým, jednou pod anglickým sedlem, ale od určitého stupně výcviku je vhodné se orientovat na jeden z těchto způsobů jízdy. O westernovém jezdeckví se mluví jako o signálním způsobu jízdy. Dobrý westernový jezdec sice dovede jezdit i na koni s klasickým výcvikem, musí si ale zvyknout na to, že musí používat silnější pomůcky. „Klasik“ bude naproti tomu zpočátku své pomůcky přehánět. Tak například westernového koně nezastavíte tím, že mu „cloumáte“ za otěže, nýbrž tím, že se posadíte hluboko do sedla, nadzdvihnete otěže a řeknete „whoa“. Drezura westernových koní se nazývá „reining“. Sem patří cviky jako letná změna cvalu, bezchybná práce na kruhu, náhlá zastavení a rollbacky. Další disciplinou je „trail“, jízda na překážkové trati, ke které patří prvky jako couvání mezi kavaletami, ustupování na holeň či překroky. Tyto cviky vznikly z práce kovbojů, kdy musel jezdec často řídit svého koně ve velmi úzkém prostoru. K tomu patří i správné otevírání a zavírání branky z koňských zad či jízda přes houpačku, což by ve skutečnosti mohl být třeba rozhoupaný most. Šustící plastové folie a hořící klády nesmí pravým westernovým koněm otrást. Jelikož se kovboj především staral venku v prérii o dobytek, potřeboval se za všech okolností moci spolehnout na svého koně. Při

všech těchto uměleckých kouscích pracuje westernový jezdec s přiměřeně volnými otěžemi, které drží jen v jedné ruce. Protože druhou ruku využívá k práci, zatačí koně přiložením otěže na jednu či druhou stranu krku. Jedná se o jemnou metodu, díky které je kůň bez vynaložení síly veden, zastaven, příp. pobídnut k pohybu, a která je podpořena užděním. Na začátku výcviku westernového koně se většinou používá stíhlové udidlo, později bosal (uždění bez udidla). Poté se přechází na pelham (udidlo s krátkými rameny) a nakonec na pákové udidlo. Jezdec se musí rovněž v tomto pořadí učit, jak dávat pomůcky se stále citlivějším udidlem, respektive užděním. K základní výstroji westernové koně patří také padnouce westernové sedlo, jelikož koni pomáhá nést jezdce vyváženě a dostat ho do správné pozice. Také charakteristická sedlová hruška pochází ještě z práce kovbojů. Zde upevňoval kovboj své laso poté, co do něj chytil dobytek. Ideálně by si měl člověk nechat při volbě sedla poradit od odborníka, protože na různá koňská záda sedí různé šířky komor a liší se také délka posedlí. Westernová sedla jsou, díky tomu že skýtají velkou oporu na koňském hřbetě, velmi pohodlná pro hobby jezdce i výletníky. Váha jezdce je v nich lépe rozložena a je díky nim možné koně lépe ovládat sedem. Je možné v něm bez problémů zdolat i malé skoky. Pokud chce ovšem jezdec skákat výše, měl by se raději rozhodnout pro všestranné sedlo. Jezdci stačí coby výstroj džíny a vysoké boty s podpatkem. Na závodech je předepsaný kovbojský klobouk a kovbojské boty. Westernové jezdectví je dnes sportovní disciplína, ve které se konají mnohá mistrovství, dokonce i mistrovství světa. Výcvik westernového koně by měl raději převzít odborník. Ačkoliv dlouhé dobytčí trasy ve Státech již dnes patří minulosti, ulpívá na westernovém jezdectví ještě nádech „kovbojské romantiky“. Navzdory svému vzniku na „divokém západě“ se jedná o způsob jízdy, kterému se můžou oddávat koňští přátelé ve věku od 5 do 75 let.

Klisna plemene Quarterhorse během závodů ve westernovém jezdectví.

Pouze na přehlídkových akcích se požaduje zvláštní „Outfit“.

K drezuře westernových koní, reiningu, patří také například „Sliding Stop“, jakýsi druh úplné zadržky koně.

Westernový jezdec drží otěže vždy jen v jedné ruce.

Tato jezdecká metoda vznikla z práce kovbojů s dobyt看em.

Kovboj na vzpurném koni při jedné z oblíbených soutěží v rodeu.

Turistické jezdeckví – prázdniny v koňském sedle

V poslední době se hodně mluví o „rekreačním jezdeckví“ a „rekreačních jezdcích“, jsou to pojmy, které mají odlišit závodní či profesionální jezdce od většiny těch, kteří jezdí ve svém volném čase, pro radost a bez cíle usilovat o vítězství. Ale ani zde nejsou přechody ostré. Existuje mnoho rekreačních jezdců, kteří rádi čas od času vyrazí na závody, naproti tomu mnozí závodní jezdci vyrazí ve svém volném čase rádi do terénu či na Hubertovu jízdu.

Většinou se také tito turističtí jezdci řadí k rekreačním jezdcům. Pod tímto pojmem se chápou jezdci, kteří se svým koněm tráví dny, občas dokonce i týdny, na cestách. Samozřejmě, že tyto výlety musí být dobře naplánované. Dle zákona je totiž zakázané jen tak si se svým koněm cválat přes cizí louky a pole. Kdo jezdí, kdekoliv se mu zlíbí, může obdržet pokutu. Proto je nutné si nejprve vyžádat povolení vlastníků. Samozřejmě se jezdec musí také vyznat v přírodě a brát na vědomí lovnou dobu, zákony o myslivosti a vegetační období. Při jízdě po veřejných komunikacích platí pravidla silničního provozu, to znamená, že se uvnitř i vně uzavřených obcí musí jezdit vpravo. Na silnicích s automobilovou dopravou smí jet vedle sebe maximálně dva jezdci a v řadě za sebou nejvýše osm jezdců. Silnici musí přecházet společně, to znamená ve skupině. Pokud není na silnici výslovný zákaz, smí se jezdit po všech zpevněných silnicích a cestách. Speciální koňské stezky jsou rovněž označeny vývěskou. Požití alkoholu před jízdou se postihuje jako dopravní přešůpek stejně jako v případě požití alkoholu před řízením. Pro některé oblasti je možné získat u lesních úřadů či úřadů zemské rady mapy jezdeckých stezek nebo obce podávají informace o aktuálních majetkových poměrech. Některé úřady krajské správy předepisují také označení

koně na ohlávce. Informace můžete získat na příslušném úřadě, např. na úřadě zemské rady. Ve Švýcarsku se evidují koňské stezky dokonce ve všech kantonech a jsou zaznamenány na mapě. Stejně jako u krátkých vyjížděk platí i zde zásada, že by nikdo neměl vyrážet sám, nýbrž nejméně ve dvou, aby bylo možné přivést v případě nouze pomoc.

V zásadě se k turistickému jezdeckví hodí všechny rasy jezdeckých koní až po shetlandského ponyho. Důležitý je klidný, přiměřený charakter, odvaha, nebojácnost a důvěra k jezdcí. Kůň musí být stoprocentně spolehlivý a ochotný projít i přes potoky a jezera. Obzvlášť důležitá je samozřejmě dobrá kondice, které je možné dosáhnout jen pravidelnými, stále delšími vyjíždkami v přiměřeném tempu. Aby jezdec svého koně zbytečně nezatěžoval, měl by výbavu omezit jen na to nejnnutnější, nicméně by měl být stále vybaven pro všechny případy nouze (počasí, zranění, atd.). Kůň by měl nést nanejvýš 1/6 až 1/5 vlastní váhy. Ideálně by měl jezdec zvolit pokud možno co nejjednodušší uždění s malým počtem řemínků. Zda se člověk rozhodne pro uzdečku či hackamore, westernové nebo anglické všestranné sedlo, záleží na jeho vkusu. V žádném případě by se ale nemělo vyrážet s novým sedlem. Je důležité, aby byla pod sedlem dobrá podložka, například vojenská deka nebo speciální deka pod westernové sedlo. Pokud se i tak objeví otlaky, je nutné je dobře podložit, aby k tomuto místu nemohlo již nic přiléhat, v případě otevřených ran se nesmí pokračovat v jízdě. Jezdec potřebuje pohodlné oblečení, měl by být oblečený „jako cibule“, tedy ve více kusech oděvu, které si může snadno obléci a svléci. Samozřejmě v žádném případě nesmí chybět oblečení do deště. V sedlových brašnách by neměla chybět lékárníčka pro koně i jezdce, čistící a podkovářské potřeby, stájová ohlávka, aby bylo možné koně během delšího odpočinku bezpečně uvázat, denní proviant a čtورا. Když se po třech dnech dostanou koně do své nejlepší formy, je možné s nimi urazit až 50 km denně. Každopádně je nutné si dopředu určit pomocí mapy a kolečka na měření trasy denní trať, vzít v úvahu nepředvídané překážky a také s dostatečným předstihem zarezervovat nocleh pro jezdce i koně. Jízda v poledním parnu je pro koně a jezdce příliš namáhavá, a proto by se mu měli vyhnout. Během cesty by měl kůň dostávat jadrné krmivo (oves a granule) a seno. Pokud je kůň uhřátý, v žádném případě nesmí dostat studenou vodu. Když cestou ztratí podkovu, musí se mu každopádně

z kopyta vytáhnout zbylé podkovové hřebíky. Koně s dobrými kopyty mohou dokonce zůstat den bez podkovy. Ideálně by ale měl mít jezdec s sebou náhradní od kováře upravenou podkovu, kterou v případě nouze může sám přibít.

Kdo nechce vyrazit na vlastní pěst, může si zarezervovat u specializovaných pořadatelů výletů hotovou, naplánovanou dovolenou v sedle. Od treku s haflingy v Jižních Tyrolech po africké safari na koňském hřbetě, od poutě Velkým kaňonem po dovolenou snů z 1001 noci v Turecku, od jezdecké túry maďarskou pustou po jízdu s královskou rodinou indickým Rádžasthánem – v nabídce je mnoho výletů koňmo, v kočáře či ve voze s plachtou.

Herbert Fischer, zakladatel "Německé akademie turistického jezdeckví", vede skupinu jezdců v pohoří Vogézy.

Skupina jezdců

V Jižním Tyrolsku v údolí Sarntal se pořádá koňský treking na haflinzích.

Voltiž – tělo na tělo s partnerem koněm

To, co trénoval speciální oddíl pěšáků malého vzrůstu Napoleona I. pro vojenskou službu, totiž na zvláštní povel skočit za jezdce na koně, aby bylo na bitevním poli více lidí, nacvičuje dnes spousta dětí a mladistvých v obměněné formě, avšak nikoliv s menším nadšením. Voltiž – to je síla, elegance, pružnost a mrštnost na zádech cválajícího koně. Okouzlení tímto sportem spočívá ve vztahu s živým stvořením, koněm, který představuje vedle lonžéra nejdůležitějšího partnera. Děti a mladiství se takto hravou cestou učí, jak zacházet s těmito čtyřnohými kamarády. Voltižér předvádí cvičební gymnastické sestavy, které vyžadují ovládnutí těla, zručnost, dobrý postřeh, jakož i sílu v pažích a nohou. Kůň je veden lonžérem na lonži, udržuje s ním stálý kontakt a cválá na kruhu na levou ruku. Rozlišujeme voltiž skupin, jednotlivců a paravoltiž. Skupina sestává z osmi členů a jednoho náhradníka s horní věkovou hranicí maximálně 18 let. Při paravoltiži a voltiži jednotlivců musí být soutěžící nejméně šestnáctiletý, horní věková hranice zde není. Každý voltižér předvádí šest povinných cviků (náskok, základní sed, váha, mlýn, stoj a odskok), skupiny pětiminutovou volnou sestavu, při které mohou stát na koni až tři voltižéři najednou. Jednotlivci předvádí minutovou volnou sestavu, složenou ze statických a dynamických prvků.

Sice se v této sportovní disciplíně pořádají i mistrovství, převážná většina voltižérů ale provozuje tento sport pouze jako kolektivní sport. Voltižní kůň musí být dobromyslný, spolehlivý a musí projít dobrým výcvikem. Právě začátečníci a rekreační skupinky získávají díky voltiži hravý přístup ke koni a navíc skvělou přípravu pro budoucí jízdu v sedle, protože si posilují sebedůvěru a skupinového ducha a odbourávají strach. Voltiž je sport i zábava, provozovaná v těsném

kontaktu s partnerem koněm.

Při voltiži má člověk obzvláště blízký kontakt s koněm.

Průvody a rytířské turnaje – oslavy cti koně i jezdce

V jezeře za branami Sileny v Libyi, jak praví legenda z 11. století, sídlil kdysi příšerný drak. Svým jedovatým dechem zamořoval město, a tak mu každý den měšťané obětovali jednoho člověka. Jednoho dne však, když byla za oběť vyvolena královská dcerka, uslyšel kolemjedoucí rytíř její nářek. Nebojácně se zhostil boje s ďáblem v dračí podobě a zabil ho. Kolem života a smrti svatého Jiří se točí mnohé povídky, nejslavnější je ale ta o jeho souboji s drakem. Jiří, který zemřel kolem roku 305 jako mučedník pro své křesťanské vyznání, se stal záhy patronem poutníků, rolníků a koní. Ještě dnes se s jeho svátkem dne 24. dubna (v mnohých státech již 23. dubna) pojí rozličné obyčeje a na různých místech po celé Evropě se konají každoročně přepychové průvody. V Německu jsou obzvláště slavné průvody v Traunsteinu a Tittmoningu. Svatého Jiří následují na koních andělé a pestře vyzdobené, samozřejmě koňmi tažené slavnostní povozy, doprovázené bubeníky a pištci. Cílem je kostel, kde se žehná lidem i koním.

Na sedm dní v roce ožívá v jednom starém bavorském zámku při „největších rytířských turnajích světa“ znovu středověk. Na zámku Kaltenberg, nedaleko od Mnichova, se každoročně v červnu prohání v tradičních kostýmech kejklíři a minnesengři, polykači ohně a lidé na chůdách, provazochodci a žongléři, vznešení pánové a spanilé dámy. Vrcholem je ale turnaj na stadionu rodinného sídla prince Luitpolda z Bavorska. Ten pojme deset tisíc diváků. Stejně jako před sedmi sty lety proti sobě nastupují za zvuku fanfár a tympánů udatní rytíři v přepychových zbrojích na pestře osedlaných koních. V první řadě je nutné rozjet se v plném cvalu proti dřevěné figuríně, trefit kopím její štít a vyhnout se palcátu, který se kolem ní otáčí. Po úderu do štítu následuje souboj koňmo s mečem či kyjem a nakonec klasický turnaj. Ten, kdo dokáže srazit ze sedla soupeře se štítem, ten vítězí. Muži, kteří předvádějí krkolomné kousky v duchu Robina Hooda nebo Sira Ivanhoea, anglického či španělského rytíře, patří k profesionálnímu oddílu francouzských kaskadérů pod vedením „černého rytíře“ Jackieho Vernona. Nejen „rytíři“, ale i jejich koně jsou bezvadně vycvičení. Před očima se vám odehrává jezdecký um, který jen tak každý den nezhlednete.

Během rytířských turnajů na zámku Kaltenberg se může divák cítit „jeden den jako ve středověku“.

Živoucí tradicí je jízda sv. Jiří v Tittmoningu.

3 Překladatelská analýza originálu

V překladatelské analýze výchozího textu budu pracovat s modelem německé translatožky Christiane Nordové, který zpracovala ve svém díle *Textanalyse und Übersetzen*. Tento model se zaměřuje na vně- a vnitrotextové faktory textu. Překladatelská analýza hraje velmi významnou roli ve správném vypracování překladu.

3.1 Vnětextové faktory

Jedná se o faktory konkrétní komunikační situace, ve které text působí jako komunikační prostředek. Řadí se sem autor a vysílatel textu, záměr vysílatele, příjemce, médium, místo, čas, funkce, příležitost. (Nord 1991: 44nn)

3.1.1 Autor a vysílatel textu

Vysílatelkou a autorkou textu je německá spisovatelka Saskia Brixnerová, která napsala několik encyklopedií o koních, psech a kočkách. Je také aktivní členkou spolků chovatelů psů. Mezi její další díla patří například *Pferde, Gesundheit und Fitneß für Katzen* nebo *Dalmatiner*.

3.1.2 Záměr vysílatele

Autorka díla zmiňuje v úvodu, který není součástí překladu, že se encyklopedii rozhodla napsat především proto, že podle ní koně hrají významnou roli v životech lidí, kteří se kolem nich pohybují. Ve svém díle chce čtenářům představit historii vývoje koně, vybraná koňská plemena, jejich exteriérové i charakterové vlastnosti a jednotlivé jezdecké disciplíny. V neposlední řadě se zabývá také strastmi a radostmi, které představuje vlastnictví koně. Jak se v knize sama vyjadřuje, práce kolem koní je podle ní spíše posláním než povoláním a na to se také snaží připravit své čtenáře, kteří by teprve zvažovali, zda se chtějí

koním intenzivněji věnovat. A nakonec v těch, kdo s koňmi nemají dosud žádné zkušenosti, chce vzbudit zájem o tato ušlechtilá zvířata.

3.1.3 Příjemce výchozího a cílového textu

Potenciálním příjemcem výchozího textu je vzhledem k jazyku, kterým je psán, mluvčí němčiny. Kniha se nezaměřuje specificky na žádnou věkovou skupinu, ale vzhledem ke své odbornosti a zvolenému lexiku není vhodná pro děti. Jelikož od čtenáře nevyžaduje přílišné množství předchozích znalostí a prezentuje spíše komplexní průřez tématem, aniž by zacházelo do přílišných detailů, je dílo vhodné spíše pro laiky, čtenáře, kteří se s koňmi dosud blíže nesetkali či se jezdeckví věnují pouze rekreačně. Tomu nasvědčuje i to, že se autorka snaží vyhnout příliš odborným termínům či je doplňuje vysvětlivkami.

Vzhledem k tomu, že byl text určen pro mluvčí němčiny, je často doplněn informacemi, které seznamují čtenáře se situací v německy hovořících zemích, především pak v Německu. Aby plnil ekvivalentní roli i cílový text, tedy seznamoval čtenáře obecně s jezdeckým sportem a chovem koní v jeho zemi, je nutné k tomuto faktu přihlédnout při překladu.

3.1.4 Médium

Encyklopedie vyšla v knižní podobě v nakladatelství VEMAG Verlags- und Medien Aktiengesellschaft se sídlem v Kolíně. Toto nakladatelství bylo založeno v roce 1983 a v současnosti je jedním z nejproduktivnějších nakladatelství na německém území, především v oblasti populárně naučných a dětských publikací. Pod VEMAG Verlags- und Medien Aktiengesellschaft spadá několik poboček s různým zaměřením, proto je i jeho cílová skupina velmi široká. Také nedodává publikace pouze na tuzemský trh, nýbrž ve značné míře i do zahraničí. Od roku 2011 je možno v tomto nakladatelství nakupovat knihy i v digitální formě.

Cílový text by mohl vyjít jako knižní publikace například v nakladatelství PORTÁL, které se zaměřuje stejně jako VEMAG Verlags- und Medien Aktiengesellschaft jak na odbornou a populárně naučnou literaturu, tak na dětské publikace. Přeložená část, zaměřená na jednotlivé jezdecké disciplíny, by mohla také vyjít v časopisecké podobě, například v časopise *Jezdectví*, který je nejdůležitějším periodikem v České republice, které se zabývá jezdeckou tematikou.

3.1.5 Místo

Dílo bylo vydáno ve výše zmíněném nakladatelství v Kolíně. Vzhledem k jeho populárně-naučnému zaměření, se v něm nevyskytuje žádný dialekt, takže čtenář nenarazí na jazykové problémy, které by byly spojené s místem vzniku. S tím ale naopak souvisí poměrně časté odkazy, jaká je situace v tomto sportu v Německu. K tomu je nutné přihlédnout při překladu. Pokud má encyklopedie v cílovém jazyce plnit stejnou funkci jako v jazyce výchozím, je nutné tyto informace podat z pohledu České republiky. S tím také souvisí problematika překladu výrazů jako *bei uns*, *im unserer Land* apod., kterou se budu zabývat dále.

3.1.6 Čas

Vzhledem k tomu, že jezdecký, stejně jako další sportovní disciplíny, prochází rychlým vývojem, je důležité, že publikace vyšla před poměrně krátkou dobou, v roce 1995. Oddíly týkající se anatomie a chovu koní či plemen samozřejmě pojednávají o obecně známých faktech, které nejsou až na naprosté výjimky objevem poslední doby, ale například oddíl, který jsem si vybrala pro svůj překlad, je na době svého vzniku velmi závislý. Jezdecký sport se neustále mění, přibývají nové disciplíny, dochází ke změnám v jejich pravidlech a toto by měla aktuální encyklopedická publikace, která si klade za cíl informovat o současné situaci, reflektovat. Ze stejného důvodu bude text v průběhu času

procházet procesem zastarávání. Rychlost tohoto procesu bude přímo úměrná rychlosti změn v tomto sportovním odvětví.

3.1.7 Funkce

Roman Jakobson rozlišuje šest různých funkcí, které může text plnit, každá z nich se váže na jednu ze složek textu. Jsou to následující funkce: referenční (kontext), poetická (sdělení), expresivní (mluvčí), konativní (adresát), fatická (médiu) a metalingvistická (kód). Tyto funkce obsahuje každý text, ovšem v odlišném poměru. (Jakobson, 1995: 78nn.)

Jelikož se jedná o populárně-naučné dílo, je jeho hlavním cílem informovat čtenáře, vztahuje se tedy k vnější skutečnosti, a proto je jeho převažující funkcí funkce referenční. Důležitou úlohu zde však hraje i funkce konativní, jelikož se autorka svou encyklopedií snaží vzbudit či posílit dobrý vztah čtenářů ke koním a dosáhnout také toho, aby k těmto zvířatům přistupovali s respektem a porozuměním a uměli se o ně správně postarat. Tato funkce sice není v díle na první pohled patrná, avšak autorka sama přiznává, že toto je jedním z jejích cílů, kterých chce napsáním knihy dosáhnout.

V neposlední řadě zde hraje významnou roli funkce poetická. Ač se jedná o dílo především informativního rázu, snaží se ho autorka oživit i výrazy z jiných jazykových rovin. Tato tendence se projevuje například v posledním oddíle překládaného textu:

Mit einem Gifthauch verpestete er (ein Drache) die Stadt, und so opfertem ihm die Bürger täglich einen Menschen. Eines Tages aber, als die Tochter des Königs als Opfer ausersehen war, hörte ein vorüberziehender Reiter das Weinen des Mädchens. Furchtlosnahm er den Kampf mit dem Teufel in Drachengestalt auf und tötete ihn. (O: 162)

3.2 Vnitrotextové faktory

K vnitrotextovým faktorům řadí Nordová téma, obsah, presupozice, výstavbu textu, nonverbální prvky, lexikum, syntax, suprasegmentální prvky.

3.2.1 Téma a obsah

Celá encyklopedie se zabývá koňmi a vším, co s nimi souvisí. Představuje nám tedy jednotlivá plemena, anatomii, vývoj a chov koní, péči o ně a také cestu za snem o vlastním koni. Část, kterou jsem si vybrala pro svůj překlad, se pak detailně věnuje popisu různých jezdeckých disciplín, a to nejen těch sportovních, ve kterých se pořádají závody, ale i těch, kterým se milovníci koní věnují pouze rekreačně, či ve kterých se jezdci prezentují na různých představeních pro diváky. Popis disciplín vždy zahrnuje krátký popis, historii vývoje, v případě sportovních disciplín i stručné obeznámení s jejich pravidly a rozdělením. Popisuje se zde drezura, vysoká škola, skokové jezdectví, dostihové jezdectví, všestrannost, endurance, vozatajství, pólo, honební jezdectví, western, koňská turistika, voltiž i turnajová představení.

3.2.2 Presupozice

Jelikož je kniha určena i laikům, neklade na čtenáře přílišné nároky v podobě předchozích znalostí. Avšak alespoň do jisté míry musí být čtenář obeznámen s jezdeckou tematikou. V kapitole, která je předmětem mého překladu, se autorka snaží vše co nejdůkladněji vysvětlit, aby i jedinec, který se příliš neorientuje v jezdecké terminologii, porozuměl, o co se jedná. Ideálním čtenářem je tak pravděpodobně člověk, který již s koňmi do styku přišel, avšak věnuje se tomuto sportu pouze okrajově či rekreačně, nikoliv profesionálně.

3.2.3 Výstavba textu

Celá kniha se dělí na jednotlivé kapitoly, kterých je celkem 9, každá z nich se zabývá jedním uceleným tématem. Tyto kapitoly se potom většinou dělí dále na další podkapitoly. V případě překládaného úseku je to 14 podkapitol, jež se týkají jednotlivých jezdeckých odvětví, která již byla blíže rozepsána v kapitole 3.2.1. Kapitoly, ani podkapitoly nejsou označeny čísly, pouze nadpisy. Toto rozdělení usnadňuje čtenáři orientaci v textu a může se tak zaměřit pouze na informace, které ho aktuálně zajímají. Encyklopedie je také doplněna řadou fotografií, jež vždy doplňují popisované téma, fotografie často disponují také vlastními popisky. Vedle hlavního textu se v díle můžeme setkat s rámečky na okrajích stránek, které buď shrnují danou podkapitolu, či poskytují doplňující informace. Na začátku díla nalezneme čtenář úvod, závěr ovšem zcela chybí. Na konec knihy místo něj autorka přiložila krátký slovníček jezdeckých pojmů, kde vysvětluje terminologii, která by čtenáři mohla činit obtíže, a dále obrázek koně s jeho základním anatomickým popisem. Následuje také seznam kontaktů na chovatele jednotlivých plemen na území Německa, Rakouska a Švýcarska.

3.2.4 Nonverbální prostředky

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, je kniha doplněna o řadu barevných fotografií. Jelikož se jedná o dílo encyklopedického charakteru, hraje tento doprovodný materiál významnou ilustrativní roli. Především v přeložené kapitole tyto fotografie čtenáři velmi pomáhají, aby si snáze představil, jak popisovaná disciplína v praxi vypadá. A také samozřejmě značnou měrou přispívají ke zvýšení atraktivity dané publikace.

Pro usnadnění orientace v textu využívá autorka různé velikosti a tučnosti písma, podle toho, zda se jedná o nadpis kapitoly, podkapitoly či vlastní text. Popisky obrázků a informační rámečky jsou pak psány kurzívou, stejně jako citace, kterých autorka v textu také občas využívá.

3.2.5 Lexikum

Vzhledem k tomu, že se jedná o odbornou, populárně-naučnou publikaci, odpovídá tomu i výběr lexika, prostředky se pohybují na úrovni spisovnosti a neutrality a nejsou emocionálně zabarvené. Důležitá je zde věcnost, jasnost, přesnost, odborný styl se také vyznačuje značnou mírou nominalizace (Eroms 2008: 119). Autorka používá odbornou terminologii přiměřenou znalostem potenciálního čtenáře, tedy se jedná o termíny z jezdeckého prostředí, ovšem se snahou o zachování srozumitelnosti i pro čtenáře, který je s tematikou méně obeznámen (*Galopprennen, Zaum, Leine, Gespann*). Občas se také snaží text ozvláštnit hovorovými či naopak knižními výrazy.

In einem See vor den Toren von Silena in Lybia, so erzählt eine Legende aus dem 11. Jahrhundert, hauste einst ein schrecklicher Drache. (O: 162)

V textu nechybí ani pro němčinu typické verbonominální konstrukce či kompozita, která činí při překladu občas potíže (*Dressurviereck, Trabgeschwindigkeit, Polopferd, Reichsjagdgesetz*).

V originálu se občas vyskytují anglické výrazy, zpravidla jako ekvivalent německých názvů jezdeckých disciplín, a to zejména tehdy, pokud se daná disciplína vyvinula nejprve v anglicky hovořících zemích či pokud se i v němčině tento název běžně používá jakožto ekvivalent názvu německého. Tak se zde například setkáme s výrazy jako „*military*“ = německy „*Vielseitigkeit*“, česky „*všestrannost*“. Jelikož se o všestrannosti často hovoří jako „*military*“ i v česky mluvícím prostředí, střídají se oba názvy i v překladu.

Autorka anglické termíny výjimečně užívá i k obeznámení čtenáře s anglickými reáliemi, které se týkají období vzniku dané disciplíny – např. „*Jockey Club*“. Jelikož se jedná o název klubu a jelikož je to výraz internacionální, nebylo nutné tento název překládat či vysvětlovat.

Občas se anglické výrazy využívají také k vysvětlení, kde získala disciplína v angličtině svůj název, především u těch názvů, které se i v němčině běžně používají v přejaté formě.

Die Jagdrennen oder Steeplechases gehen wie die Hürdenrennen auf Mitte des 18. Jahrhunderts in England übliche Wettrennen (Steeplechases) zurück, die querfeldein auf schnellstem und kürzestem Weg von Kirchtum- („steeple“ = Kirchtum) zu Kirchturmspitze führten, ein Ziel, das man vom Start aus sehen konnte. (O: 149)

Honební dostihy neboli steeplechase se vyvinuly stejně jako dostihy přes proutěné překážky v polovině 18. století v Anglii z běžných závodů (Steeplechase), kdy se jezdci měli libovolnou cestou co nejrychlejší a nejkratší trasou dostat od jedné k druhé kostelní věži („steeple“ = kostelní věž), k cíli, který byl viditelný už od startu. (P: 15)

3.2.6 Syntax

Věty v překládaném úseku i v celé knize jsou velmi různorodé. Čtenář může narazit na krátké, několikaslavné věty či naopak na velmi dlouhá, rozvitá souvětí, která převažují.

Voltigieren ist Sport und Spaß, hautnah am Partner Pferd. (O: 162)

x

Hier kann man nicht nur in einer Kombination von Abenteuer und Romantik auf dem „Pfad der blauen Blume“ Westerwald, Taunus, Hunsrück, die Weinberge der Mosel und die „Gemäuer der Rheinburgen“ per Pferd kennen lernen, sondern sich auch über die Wanderreiterei grundlegend informieren und sich in Aufbaulehrgängen und – lehrwanderritten im In- und Ausland zum Wanderrittmeister ausbilden lassen. O: (161)

Tato variabilita platí i u rozdělení hypotaxe a parataxe, ačkoliv výrazně převažuje hypotaxe. Co se parataxe týká, autorka za sebe věty často pouze volně klade a poskytuje čtenáři svobodu, aby sám interpretoval, jaký vztah je mezi nimi míněn.

Jelikož se jedná o populárně-naučný text, není zde kondenzace pomocí nominalizace, která je jinak pro odborný styl charakteristická (Eroms 2008: 119),

příliš markantní. Věty, které jsou přetížené nadužíváním substantiv, je složité rozšifrovat. Autorka tohoto díla naopak usiluje o čtivost a srozumitelnost textu.

3.2.7 Suprasegmentální prostředky

Suprasegmentální prostředky sledujeme především v mluveném projevu. Jedná se o prostředky, které člení řeč na jednotlivé segmenty. Řadíme mezi ně především intonaci, slovní přízvuk či pauzy. Suprasegmentální prostředky je však možné vyjádřit i v psaném projevu, a to pomocí interpunkčních znamének. Jelikož se po této stránce český a německý systém do určité míry liší, je nutné k tomu přihlédnout během vyhotovování překladu. Němčina například v odborném textu více využívá středníky, zatímco čeština se k nim uchyluje spíše sporadicky. Je tedy zapotřebí je v českém textu nahradit jiným interpunkčním znaménkem.

*Ein Traber wird gemacht – durch frühes und hartes Training in einem komplizierten **Renngeschirr; eine Methode**, die Trabrennen immer wieder zum Angriffspunkt von Kritik macht. (O: 152)*

*Klusák se tvoří – brzkým a tvrdým tréninkem ve složitém závodním **postroji – metodou**, která staví klusácké dostihy stále znovu pod palbu kritiky. (P: 20)*

Suprasegmentální prvky nám mimo jiné napovídají, co chce autorka zdůraznit a naopak co chce odsunout do pozadí. Ve výchozím textu pracuje autorka často s uvozovkami. Nevyužívá je jen k uvozování citátů, ale také pokud chce zaujmout odstup k určitému tvrzení či pokud chce naznačit, že použitý termín využívá v ironickém či posměšném tónu. Například:

Trotz der damit erreichten Rekordhöhe von 2,08 m setzte sich der als „Affensitz“ verspottete Stil zunächst nur bei den Franzosen und Belgiern, später auch in England, Amerika und Schweden durch. (O: 146)

„Wenn man das Pferd zu der Haltung bringt, die es selbst annimmt, wenn es schön sein will, so macht man, dass das Pferd des Reitens froh und prächtig, stolz und sehenswert erscheint.“ Diese Zeilen stammen von Xenophon (430—354 v. Chr.), dem berühmten Reiterführer der Spartaner. (O: 144)

4 Překladačská metoda a postupy

Ve svém překladu jsem postupovala dle Jiřího Levého. Ten stanovil ve svém díle „*Umění překladačské*“ tři fáze překladačské práce (Levý 2012: 50nn):

a) Pochopení předlohy

Zatímco autor díla má pochopit a zobrazit skutečnost, má překladač především správně pochopit překládané dílo. Musí tedy být dobrým čtenářem. Pochopení originálu se odehrává na třech úrovních, které nemusí nutně probíhat odděleně, ani vědomě.

1) Pochopení textu – porozumění filologické

Zde může překladače svést k mylné interpretaci například mnohovýznamnost slov či chybné asociace. Může také dojít k záměně slov, která mají podobnou zvukovou či grafickou podobu.

2) Ideově estetické hodnoty

Pokud čtenář správně pochopí text, dostane se mu společně s ním i ideově estetických hodnot. Mezi ně patří například různé podbarvení textu, ať již humorné či tragické, útočné poznámky vůči čtenáři či pouhé konstatování. Čtenář často tyto hodnoty přijímá pouze podvědomě, dobrý překladač by si je měl ale nejen uvědomit, ale také odhalit, jaké prostředky autor za tímto účelem použil.

3) Pochopení uměleckých celků

Poslední úroveň je potom pochopení uměleckých celků, kterými jsou například jednotlivé postavy a vztahy, do kterých navzájem vstupují, prostředí, ve kterém se děj odehrává a v neposlední řadě také záměr autora. Stejně jako každý čtenář tíhne překladač k pochopení textu v jeho jednotlivostech, nikoliv jako celku, proto je tato část nejobtížnější. Překladač zde musí plně využít svou představivost.

b) Interpretace předlohy

Interpretace předlohy je důležitá z toho důvodu, že dva různé jazykové systémy zpravidla nejsou souměřitelné. Pak tedy nestačí pouze správně překládat po jazykové stránce. Častým problémem je například to, že cílový jazyk nemá ekvivalent pro výraz v jazyce výchozím, překladatel pak musí tento výraz zúžit pouze na jeden z významů. Práci překladatele v této fázi můžeme opět rozdělit na tři části:

1) Hledání objektivní ideje díla

Od překladatele je požadováno zachování objektivnosti, nesmí se nechat originálem strhnout k sentimentálním či vztahovačným pocitům. Do díla si nemá promítat osoby ze svého okolí či události z vlastního života.

2) Interpretační stanovisko překladatele

Na rozdíl od běžného čtenáře si překladatel vybírá své interpretační stanovisko vědomě a sám si určí, co má jeho překlad čtenáři říci.

3) Překladatelská koncepce

Překladatel má pracovat pouze s těmi ideově estetickými hodnotami, které jsou v díle přítomny, ať již zjevně či skrytě. Do překladu nesmí doplňovat své vlastní myšlenky, může pouze poskytnout čtenářům jiný pohled na dílo, tím, že objeví či zdůrazní nějaký z aspektů originálu.

c) Přestylizování předlohy

Zde musí překladatel projevit především své stylistické vlohy. Na rozdíl od autora originálu, který usiluje o stylizaci skutečnosti, snaží se překladatel o přestylizování předlohy. Jelikož nejsou prostředky dvou jazykových systémů stoprocentně ekvivalentní, nesmí překladatel pouze mechanicky převádět výrazy z jednoho do druhého jazyka. Neměl by se také nechat strhnout originálem k tomu, aby tvořil pod vlivem výchozího jazyka v překladu formulace, které nejsou cílovému jazyku vlastní a působí v něm rušivým dojmem. Překladatel musí také dbát na to, že myšlenka, kterou překládá, byla vytvořena v určitém prostředí a je převáděna do jiného prostředí, kterému není vlastní, měl by k tomu tedy při vyhotovování překladu přihlížet.

5 Překladatelské problémy a jejich řešení

Jelikož nejsou jazykové systémy němčiny a češtiny stoprocentně ekvivalentní, potýká se překladatel během své práce s různými problémy, s kterými se musí nějakým způsobem vyrovnat. Tato část bakalářské práce představí tyto problémy a navrhne i jejich řešení. Na úskalí jsem během svého překladu narážela na úrovni lexikální, morfosyntaktické a pragmatické.

5.1 Lexikální rovina

5.1.1 Termíny

Jak již bylo zdůrazněno v předchozích částech práce, jedná se o překlad odborného textu, ve kterém hraje terminologie nezastupitelnou roli. Při překladu těchto termínů jsem využívala především Pravidla jezdeckého sportu, která jsou volně dostupná na internetu (Česká jezdecká federace 2015). Ta jsou neustále aktualizována, a proto zde nedochází k zastarávání výrazů. V této části práce se však nebudeme zabývat termíny, pro které bylo snadné najít český ekvivalent, nýbrž termíny, které svůj český ekvivalent postrádají.

Následují příklady těchto termínů:

- 1) *Diese Schleppe wurde früher vom Reiter mit einem getränkten Schwamm gezogen, heute tropft aus einem am Sattel befestigten Kanister **Fischlake**. (O: 155)*

*Tato stopa dřív byla značena napuštěným ocasem, dnes vytyčuje jezdec trasu odkapáváním **čichové stopy, páchnoucí po rybině**, z kanystru, připevněného k sedlu. (P: 24)*

Pro termín „*Fischlake*“ nemáme v češtině ekvivalent. Termín nás svádí k překladu „rybí lák“, avšak lák ve čtenáři evokuje spíše tekutinu, která se používá k zavařování okurek, což není tento případ. Jelikož se pomocí této tekutiny vymezuje trasa, kterou má pomocí svého čichu následovat smečka psů, a jelikož se tekutina vyznačuje svým rybím aromatem, rozhodla jsem se pro opis termínu: „*čichové stopy, páchnoucí po rybině*“. Ta čtenáři rozhodně napoví více než „*rybí lák*“.

- 2) *In Deutschland ist die Hetzjagd zu Pferde seit 1934 durch das Reichsjagdgesetz verboten, ebenso in Österreich und einigen Kantonen der Schweiz. Stattdessen gibt es bei uns **Schleppjagd, Fuchsjagd oder Schnitzeljagd** – ganz ohne lebendes Opfer, aber ebenfalls querfeldein über zahlreiche Hindernisse. (O: 155)*

*V Německu byla štvaniice na koních od roku 1934 zakázána říšským honebním zákonem, stejně tak se stalo v Rakousku a některých kantonech Švýcarska. Namísto toho se v těchto zemích pořádají **hony s návnadou, Hubertovy jízdy nebo hony s ústřížky** – zcela bez živé oběti, ale rovněž po trase plné četných překážek. (P: 24)*

V tomto úseku se vyskytuje několik termínů, které označují jednotlivé typy honebního jezdeckví. Zatímco termíny „*Hetzjagd*“ = „*štvaniice*“ a „*Fuchsjagd*“ = „*hon na lišku*“ či známější „*Hubertova jízda*“ nečiní potíže, jelikož pro ně existuje český ekvivalent, je překlad dalších termínů „*Schleppjagd*“ a „*Schnitzeljagd*“ mnohem složitější. Tento problém je způsoben tím, že se u nás tyto typy honebního jezdeckví nepořádají, proto pro ně také nemáme vyvinutou terminologii. Bylo tedy opět nutné uchýlit se k opisu „*hony s návnadou*“, „*hony s ústřížky*“.

5.1.2 Názvy literárních děl

Autorka v překládaném úseku zmiňuje pouze díla velitele jízdy Spartánů, Xenofonta. Jedná se o díla „*Über die Reitkunst*“ a „*Der Reiter*“. Tato díla sice nebyla přeložena do češtiny, avšak na internetu je možné ve více zdrojích

(Avonet 2004; Schacco 2006-2015) objevit jejich překlad jako „*O jezdeckví*“ a „*O výcviku jezdců velitelem*“. Držela jsem se tedy při překladu těchto titulů zavedeného úzu.

5.1.3 Vlastní jména

V češtině se s vlastními jmény zachází odlišným způsobem než v němčině. Stejně jako u obecných jmen dochází k jejich skloňování, a to zpravidla i u jmen cizího původu. Vzhledem k tomu, že se v textu vyskytuje jméno, pocházející z řečtiny, provádí se také změny v jeho kořenu. V němčině zůstává toto jméno ve stejném tvaru i v jiných než prvním pádu:

*Diese Zeile stammen von **Xenophon** (430—354 v. Chr.), dem berühmten Reiterführer der Spartaner. (O: 144)*

Naproti tomu v češtině se mění jeho kořen a skloňuje se:

*Tyto řádky pochází od **Xenofonta** (430—354 př. Kr.), známého velitele jízdy Sparťanů. (P: 10)*

5.1.4 Kompozita

Pro němčinu je typická tvorba složených slov, kompozit, která jsou v odborném textu často používaná, protože přispívají k ekonomičnosti a nominálnosti textu (Eroms 2008: 119). Tento způsob tvorby slov však není češtině vlastní, a proto překladatel často v textu naráží na otázku, jak má tyto výrazy přeložit.

Nejčastěji se jako vhodný nabízí překlad podstatným jménem doplněným přívlastkem shodným:

*Vor allem seit dem 19. Jahrhundert wurden in vielen **Kavallerieschulen Geländestrecken** mit Hindernissen für das Training und die Prüfung von **Gebrauchspferden** angelegt. (O: 149)*

Především od 19. století se v mnohých jezdeckých školách stavěly terénní trasy s překážkami, určené k tréninku a otestování služebních koní. (P: 16)

Dále je občas nutné využít k překladu německého kompozita podstatné jméno, upřesněné celou vedlejší větou přívlastkovou:

*Obwohl **Polopferde** meist hoch im Blute stehende Warmblüter und teilweise auch Vollblüter sind, werden sie von den Reitern traditionsgemäß Ponys genannt. (O: 154)*

*Ačkoliv jsou **koně, kteří se využívají pro pólo**, většinou vysoko v krvi, teplokrevníci a částečně i plnokrevníci, nazývají je jezdci tradičně pony. (P: 23)*

5.2 Morfosyntaktická rovina

5.2.1 Participium

V překládaném úseku se několikrát vyskytují participiální konstrukce, které obvykle stojí v pozici přívlastku shodného. Problém při převodu do češtiny představuje přičestí přítomné. Často při něm není možné využít přechodník přítomný, který mu v češtině často odpovídá. Přechodník přítomný má v češtině dnes již spíše knižní charakter (Internetová jazyková příručka 2014), zatímco Partizip I je v němčině běžně užívaný tvar. Proto si tyto dva tvary funkčně plně neodpovídají a je nutné v češtině přistoupit k jejich opisu.

V některých případech bylo možné využít místo přechodníku indikativ:

*Die relativ harmlosen Hürdenrennen mit leicht gebauten und **leicht umstürzenden** Hindernissen werden auf der Falchbahn ausgetragen. (O: 149)*

*Relativně neškodné dostihy přes proutěné překážky se skoky, které se **snadno** postaví i **shodí**, se konají na rovné trati. (P: 15)*

Dalším způsob, který se nabízel, bylo úplné vynechání slovesného tvaru:

*Obwohl Polopferde meist **hoch im Blute stehende** Warmblüter und teilweise auch Vollblüter sind, werden sie von den Reitern traditionsgemäß Ponys genannt. (O: 154)*

*Ačkoliv jsou koně, kteří se využívají pro pólo, většinou **vysoko v krvi**, teplokrevníci a částečně i plnokrevníci, nazývají je jezdci tradičně pony. (P: 23)*

Také jsem několikrát nahradila participiální tvar přídavným jménem, které vyjadřuje obdobný význam:

*Aber auch die blutige Variante dieses „Sports“, auf Pferden zusammen mit einer Hundemeute hinter **lebenden** Füchsen bzw. Hirschen herzuhetzen, ist nach wie vor in Großbritannien, Irland, Belgien, USA, Kanada und eben auch Frankreich üblich. (O: 155)*

*Avšak i krvavá varianta tohoto „sportu“ na koních společně se smečkou loveckých psů na stopě **živé** lišky, příp. jelena, je tak jako dříve obvyklá ve Velké Británii, Irsku, Belgii, USA, Kanadě a i právě ve Francii. (P: 24)*

V několika případech bylo nutné nahradit participium celou vedlejší větou:

*Entstanden ist diese **kraft- und energiesparende** Reitmethode aus der Arbeit mit Rindern. (O: 156)*

*Tato jezdecká metoda, **která šetří sílu a energii**, vznikla z práce s dobyt看em. (P: 25)*

A v neposlední řadě jsem větu dělila na dvě, přičemž se participiální konstrukce stala přísudkem jedné z těchto vět:

*Der Höhepunkt auf dem Familienbesitz Prinz Luitpolds von Bayern aber ist das Turnier im zehntausend Menschen **fassenden** Stadion. (O: 162)*

*Vrcholem je ale turnaj na stadionu rodinného sídla prince Luitpolda z Bavorska. **Ten pojme** deset tisíc diváků. (P: 32)*

5.2.2 Pasivum

Pasivum se v němčině používá velmi často, především pak v odborných textech, a to zejména v těch případech, kdy odhlížíme od konatele děje a kdy se děj znázorňuje „objektivně“, aniž bychom brali zřetel právě na jeho konatele (Helbig 2001: 147). Ač je trpný rod v češtině v odborném stylu také běžný jev, působilo by jako jeho nadužívání, pokud bychom každý jeho výskyt v originálu překládali pasivní konstrukcí. Proto je občas zapotřebí tento tvar nahradit činným rodem či zvrtným slovesem.

*Um den jeweiligen Ausbildungsstand zu kontrollieren, gibt es für jedes Niveau spezielle Dressurprüfungen, bei denen die Leistungen von Reiter und Pferd **beurteilt werden**. (O: 145)*

*Aby bylo možné kontrolovat aktuální stupeň výcviku, existují pro každý stupeň zvláštní drezurní soutěže, kde **se posuzují** výkony jezdce a koně. (P: 11)*

*Das berühmteste, aber auch berüchtigste ist das „Grand National“ von Aintree bei Liverpool, das alljährlich über 7220 m und 16 Hindernisse, die zumeist zweimal **übersprungen werden müssen**, führt. (O:149)*

*Nejznámější, ale také nejdiskutovanější je „Velká národní“ v Aintree u Liverpoolu, kde **musí jezdci a koně překonat** 7220 m dlouhou trať a 16 překážek, z nichž většinu dokonce dvakrát. (P: 16)*

5.2.3 Neurčitý podmět „man“

V němčině obvyklý neurčitý podmět „man“, který vyjadřuje všeobecného původce děje, nemá v češtině přímý ekvivalent. Proto je nutné tento tvar opsat. V češtině se v tomto případě obvykle použije zvrtné sloveso, první osoba množného čísla či nevyjádřený podmět.

1) Překlad zvrtným slovesem

*Ab 1885 aber **kreuzte man** russische Orlow-Traber mit den schnellen amerikanischen Trabern und später auch mit französischen Trabern. (O: 151)*

*Od roku 1885 se ale **křížili** ruští orlovští klusáci s rychlymi americkými klusáky a později také s francouzskými klusáky. (P: 19)*

***Man spricht** beim Westernreiten von einer Signalreitweise. (O: 157)*

*O westernovém jezdeckví se **mluví** jako o signálním způsobu jízdy. (P: 25)*

2) První osoba množného čísla

*Zwar **kann man** ein Pferd mal unter dem Westernsattel und mal unter dem Englisch-Sattel reiten, ab einem gewissen Ausbildungsstand aber ist es empfehlenswert, die Ausbildung auf eine der beiden Reitweisen auszurichten.(O: 157)*

*Sice **můžeme** jezdit téhož koně jednou pod westernovým, jednou pod anglickým sedlem, ale od určitého stupně výcviku je vhodné se orientovat na jeden z těchto způsobů jízdy. (P: 25)*

3) Nevyjádřený podmět

*Außerdem **benötigt man** ein gutes Gefühl für Tempo und einen guten Orientierungssinn. (O:151)*

*Kromě toho **je zapotřebí** dobrý cit pro tempo a dobrý orientační smysl. (P: 18)*

5.2.4 Rozvité anteponované přívlastky

Rozvité anteponované přívlastky, tedy přívlastky skládající se z více slov a stojící před větným členem, ke kterému se vážou, jsou v němčině poměrně častým jevem. Slouží ke kondenzaci textu, a to především odborného textu. (Helbig 2001: 504) V češtině však obdobná konstrukce působí nepřírozně a nepřehledně, proto je nutné ji rozvolnit.

Und bei den Römern drängten sich Zigtausende von Schaulustigen in das eigens gebaute Hipodrom, um sich von den lebensgefährlichen Veranstaltungen unterhalten zu lassen. (O: 152)

Aby se pobavily životu nebezpečnými představeními, tlačily se u Římanů tisíce a tisíce zvědavců v hipodromu, který byl postaven za těmito účely. (P: 20)

5.2.5 Aktuální členění větné

Občas bylo nutné měnit také aktuální členění větné. Pokud bychom se pokaždé drželi stejného slovosledu, jaký byl ve výchozím textu, zněl by překlad příliš nepřirozeně a bylo by velmi patrné, že se jedná právě o překlad z cizího jazyka:

Auch die um die Jahrhundertwende eingeführten Distanzritte zählen zu den Anfängen der Military. (O: 149)

K počátkům military se počítají také distanční jízdy, které byly poprvé uvedeny na přelomu století. (P: 16)

Damals waren die meisten Pferde bereits fünf Jahre alt, wenn sie das erste Mal auf einer Rennbahn antraten. (O: 149)

Když se tehdy koně poprvé postavili na start, byli většinou již pětiletí. (P: 15)

5.2.6 Jednoduché věty a souvětí

Občas bylo zapotřebí provést oproti originálu změny v délce vět. Některá souvětí byla velmi dlouhá a čtenář by se v nich mohl obtížně orientovat, proto jsem je rozdělila na několik vět. Naopak někdy plynulosti textu prospělo spojení více po sobě jdoucích vět v souvětí.

1) Dělení souvětí

Westernsättel sind aufgrund ihrer großen Auflage auf dem Pferderücken auch für Freizeit-, Wander- und Geländereiter sehr bequem,

das Gewicht des Reiters wird besser verteilt, und es kommt so gut wie nie zum Satteldruck. (O: 158)

Westernová sedla jsou, díky tomu že skýtají velkou oporu na koňském hřbetě, velmi pohodlná pro hobby jezdce i výletníky. Váha jezdce je v nich lépe rozložená a je díky nim možné koně lépe ovládat sedem. (P: 26)

2) Spojení více vět

Gerade Anfänger und Freieitgruppen bekommen durch das Voltigieren einen spielerischen Zugang zum Pferd. Zudem ist es eine hervorragende Vorbereitung für künftige Reiter, fördert das Selbstvertrauen und das Gruppenbewusstsein und baut Ängste ab. (O: 162)

Právě začátečníci a rekreační skupinky získávají díky voltiži hravý přístup ke koni a navíc skvělou přípravu pro budoucí jízdu v sedle, protože si posilují sebedůvěru a skupinového ducha a odbourávají strach. (P: 31)

5.3 Pragmatická rovina

5.3.1 Pragmatika místa

V textu se poměrně často vyskytují výrazy typu *bei uns, in unserem Land, hier*, atd. V tomto případě musí překladatel zvážit, jak s takovou informací pracovat. Jelikož se jedná o obecnou encyklopedii, která by měla čtenáře seznamovat především se situací v jeho zemi, je otázkou, zda je relevantní mu předkládat informace, které se týkají jiné země. Pokud se tedy v textu objeví takový odkaz, musí překladatel nejprve zvážit, zda je tento fakt platný skutečně

pouze pro německy hovořící území, či zda se dá aplikovat i na situaci v České republice. V prvním případě je nutné tento odkaz přeložit jako „*v německy hovořících zemích*“, „*v Německu, Rakousku a Švýcarsku*“ či obdobně nebo informaci zcela vynechat, pokud by čtenáři nepřinesla žádný užitek. V druhém případě pak můžeme výraz přeložit jako „*u nás*“, „*tady*“, „*v naší zemi*“ či tento odkaz zcela vynechat, jelikož se jedná o informaci, která je platná v jezdeckém sportu všeobecně. Konkrétní příklady předkládám v kapitole 6.1.2 Lokalizace.

6 Překladatelské posuny

6.1 Výrazové změny na makrostylistické rovině textu

Výrazovými změnami na makrostylistické rovině se intenzivně zabývala německá lingvistka a translatoložka Katharina Reissová. Ta tyto změny rozdělila na aktualizaci (Zeitbezug), která se týká úprav času, lokalizaci (Ortbezug), ta se zabývá změnami míst děje či tématu, a adaptaci (Sachbezug), která upravuje postavy a reálie (Popovič, 1975: 122).

6.1.1 Aktualizace

Jak již bylo zmíněno v překladatelské analýze, encyklopedie byla vydána v roce 1995. Jelikož se jezdecké odvětví poměrně rychle rozvíjí, musíme mít tento fakt na paměti, a to především, překládáme-li výrazy, které se časově odkazují k současnosti originálu. V případě překládaného úseku textu tento časový rozdíl vzniku originálu a jeho překladu nehrál výraznou roli, bylo ale přesto nutné zvážit v každém případě, jak tyto odkazy přeložit. Nakonec nebylo nutné je v žádném z výskytů měnit, případně pouze vyměnit užší vymezení za širší pojem, například:

In den letzten Jahren spricht man sehr häufig von „Freizeitreiten“ und „Freizeitreitern“, Begriffe, die den Turnier- oder Berufsreiter von der Vielzahl der Reiter unterscheiden sollen, die Reiten in der Freizeit, zur Freude und ohne das Ziel eines Wettkampfes anstreben. (O: 159)

V poslední době se hodně mluví o „rekreačním jezdeckví“ a „rekreačních jezdcích“, jedná se o pojmy, které mají odlišit závodní či profesionální jezdce od většiny těch, kteří jezdí ve svém volném čase, pro radost a bez cíle usilovat o vítězství. (P: 28)

6.1.2 Lokalizace

V porovnání s aktualizací docházelo na úrovni lokalizace k mnohým změnám. Text si klade za cíl, představit v první řadě všeobecné informace o jezdeckví, s občasnými odkazy k situaci v jejich zemi. Protože původním adresátem textu jsou německy hovořící čtenáři, je text protkáno zmínkami o Německu, Rakousku a Švýcarsku. Naproti tomu potenciálním čtenářem překladu je mluvčí češtiny, kterého příliš nezajímá situace v sousedních státech, nýbrž v České republice.

Zde bylo opět nutné posoudit každý případ individuálně. Postupovala jsem dvěma způsoby:

1) Vynechání odkazovacího výrazu

Pokud se jednalo o informaci, která se netýkala přímo německého území, ale platila v širší oblasti, zachovala jsem ji, pouze jsem vynechala místní odkaz.

In Deutschland zählen die Holsteiner und Hannoveraner zu den besten Springpferden, aber auch das Schwedische und das Niederländische Warmblut, der holländische Groninger und der polnische Malopolska besitzen ein hervorragendes Springvermögen. (O: 148)

K nejlepším skokovým koním se počítá holštýnský a hannoverský kůň, ale také švédský a holandský teplokrevník, holandský Groningen a malopolský kůň vlastní vynikající skokový potenciál. (P: 13)

Tato koňská plemena jsou významná pro skokový sport v celosvětovém měřítku, proto není zapotřebí zde stavět do popředí ani Německo, ani Českou republiku.

- 2) Zachování denotátu, avšak užití odlišného odkazovacího výrazu.

*Stattdessen gibt es **bei uns** Schleppjagd, Fuchsjagd oder Schnitzeljagd – ganz ohne lebendes Opfer, aber ebenfalls querfeldein über zahlreiche Hindernisse. (O: 155)*

*Namísto toho se **v těchto zemích** pořádají hony s návnadou, Hubertovy jízdy nebo hony s ústřížky – zcela bez živé oběti, ale rovněž po trase plné četných překážek. (P: 24)*

- 3) Nahrazení odkazovacího výrazu

*Noch heute verbindet sich mit seinem Festtag am 23. April reiches Brauchtum, und **in vielen Orten Deutschlands, Österreichs und der Schweiz** finden alljährlich prächtige Umritte statt. (O: 162)*

*Ještě dnes se s jeho svátkem dne 24. dubna (v mnohých státech již 23. dubna) pojí mnohé obyčeje a **na mnohých místech po celé Evropě** se konají každoročně přepychové průvody. (P: 32)*

6.1.3 Adaptace

Na rovině reálií bylo zapotřebí dělat četné změny. Především rozdělení úrovní jednotlivých disciplín se v Německu a v České republice velmi liší. Jelikož jsou čtenáři této publikace především laici, je pro ně podstatná spíše situace u nás. Ti, kdo vyjíždí na závody do zahraničí a koho by proto mohlo zajímat i rozdělení soutěží v zahraničí, by po této publikaci nesáhli, jelikož jim předkládá příliš základní informace. Proto jsem se rozhodla, že německé reálie nahradím českými.

Wie in der Dressur werden auch im Springsport verschiedene Leistungsprüfungen abgehalten. Bei der Klasse-E-Turnieren der Kategoriw C (regionale Turniere) sind die sechs bis zehn (Hallenturnier) bzw. zwölf (im Freien) Hindernisse zwischen 80 und 100 cm bzw. in der nächsthöheren Klasse A der Kategorie B (nationale Turniere) die sechs bis 14 Hindernisse zwischen 100 und 110 cm hoch. In der Klasse L der Kategorie B müssen acht bis 16

Hindernisse in einer Höhe von 110 bis 120 cm genommen werden, in der Klasse M der Kategorie B oder A (internationale Turniere) zwischen acht und 18 Hindernisse mit einer Höhe von 120 bis 130 cm. Bei der höchsten Klasse im Springreiten, der Klasse S in der Kategorie A, sind zehn bis zwanzig Hindernisse mit 140 bis 160 cm Höhe zulässig. (O: 147)

Stejně jako v drezuře se pořádají i ve skokovém jezdeckví soutěže na různých stupních. Následuje rozdělení dle stupňů, počet a výška překážek:

- ZZ – 7-8 překážek, 80 cm
- ZM – 7-9 překážek, 90 cm
- Z – 7-9 překážek, 100 cm
- ZL – 8-10 překážek, 110 cm
- L* - 8-10 překážek, 115 cm
- L** - 8-10 překážek, 120 cm
- S* - 8-10 překážek, 125 cm
- S** - 8-10 překážek, 130 cm
- ST* - 8-10 překážek, 135 cm
- ST** - 9-12 překážek, 140 cm
- T* - 10-14 překážek, 145 cm
- T** - 10-14 překážek, 150 cm
- T*** - 10-14 překážek, 155 cm

(P: 14)

Zde jsem se navíc z důvodu přehlednosti rozhodla uvést informace v této formě.

Pokud německé reálie nebyly pro českého čtenáře relevantní, ale zároveň nemají v českém prostředí jednoznačný ekvivalent, rozhodla jsem se pro jejich vypuštění:

Spezielle Reitwege sind ebenfalls mit Schildern gekennzeichnet, in Deutschland mit einem blau-weißen Gebotsschild für Reiter. (O: 159)

Speciální koňské stezky jsou rovněž označeny vývěskou. (P: 28)

Naopak někdy bylo vhodné přeložit informaci z originálu a doplnit ji o objasnění situace v České republice.

Noch heute verbindet sich mit seinem Festtag am 23. April reiches Brauchtum, und in vielen Orten Deutschlands, Österreichs und der Schweiz finden alljährlich prächtige Umritte statt. (O: 162)

Ještě dnes se s jeho svátkem dne 24. dubna (v mnohých státech již 23. dubna) pojí mnohé obyčeje a na mnohých místech po celé Evropě se konají každoročně přepychové průvody. (P: 32)

7 Závěr

Tato práce se věnuje překladu ucelené kapitoly *Es lebe der Sport*, která popisuje různé jezdecké disciplíny. Dále následuje odborný komentář tohoto překladu, obsahující překladatelskou analýzu, popis překladatelské metody a postupů a v neposlední řadě také překladatelské problémy a posuny.

Při překladu a zpracování komentářů, jsem dospěla k závěru, že se v díle nevyskytly žádné neřešitelné překladatelské problémy. Pokud v překladu došlo k určitým posunům, snažila jsem se, aby byly provedeny pouze v těch případech, kdy to bylo nevyhnutelně nutné, a aby tím nebylo narušeno či pozměněno porozumění textu.

Vypracování překladu i komentářů k němu bylo pro mě velmi zajímavou zkušeností, především pak ta část, kdy jsem se musela zpět vracet ke své práci, zamýšlet se nad ní a komentovat ji.

8 Bibliografie

8.1 Primární zdroje

- BRIXNER, Saskia. *Pferde: Unsere edlen Freunde*. Köln : VEMAG Verlags- und Medien Aktiengesellschaft, 1995. s. 143-163.

8.2 Sekundární zdroje

- AVONET. *Antika* [online]. © 2004 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://antika.avonet.cz/>
- BIBLIOGRAPHISCHES INSTITUT GMBH: *Duden Online* [online]. © 2013 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.duden.de/woerterbuch>.
- ČECHOVÁ, Marie a kol. *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 2008.
- ČESKÁ JEZDECKÁ FEDERACE. *Drezurní pravidla* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/pravidla/Drezurn%C3%AD%20pravidla%20-%20platn%C3%A1%20od%2001.04.%202015.pdf>
- ČESKÁ JEZDECKÁ FEDERACE. *Pravidla voltáže* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/pravidla/Volti%C5%BE%20-%20pravidla%20platn%C3%A1%20od%2001.03.%202015.pdf>
- ČESKÁ JEZDECKÁ FEDERACE. *Pravidla vozatajství* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/pravidla/Pravidla%20-%20v%C5%A1estrannost%20platn%C3%A1%20od%2001.04.%202015.pdf>
- ČESKÁ JEZDECKÁ FEDERACE. *Pravidla všestrannosti* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/pravidla/Pravidla%20-%20v%C5%A1estrannost%20platn%C3%A1%20od%2001.04.%202015.pdf>

- ČESKÁ JEZDECKÁ FEDERACE. *Skoková pravidla* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z:
<http://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/pravidla/Skokov%C3%A1%20pravidla%20-%20platn%C3%A1%20od%2001.04.%202015.pdf>
- ČESKÁ JEZDECKÁ FEDERACE. *Všeobecná pravidla jezdeckého sportu* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z:
<http://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/V%C5%A1eobecn%C3%A1%20pravidla%20-%20platn%C3%A1%20od%2001.04.%202015.pdf>
- ČESKÁ JEZDECKÁ FEDERACE. *Westernová pravidla* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z:
<http://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/pravidla/Reining%20-%20pravidla%20platn%C3%A1%20od%2001.04.%202015.pdf>
- EROMS, Hans Werner. *Stil und Stilistik, eine Einführung*. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2008.
- HELBIG, Gerhard a Joachim BUSCHA. *Deutsche Grammatik: Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Berlin: Langenscheidt, 2001.
- JAKOBSON, Roman. *Poetická funkce*. Jinočany: H&H, 1995.
- LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. Praha: Nakladatelství Miroslav Pošta – Apostrof, 2012.
- NORD, Christiane. *Textanalyse und Übersetzen*. Heidelberg: Julius Groos Verlag, 1991.
- POPOVIČ, Anton. *Teória umeleckého prekladu*. Bratislava: Tatran, 1975.
- SCHACCO. [online]. © 2006-2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z:
http://www.schacco.savana-hosting.cz/vlastni_web/co_mam_rad/zobraz_autora.php?id=235
- ÚSTAV ČESKÉHO NÁRODNÍHO KORPUSU FF UK: *Český národní korpus* [online]. © 2010 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z:
<http://www.korpus.cz>
- ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AV ČR, V. V. I. *Internetová jazyková příručka* [online]. © 2008–2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z:
<http://prirucka.ujc.cas.cz>.

9 Příloha

Es lebe der Sport

Dressur – Pas de deux auf vier Beinen

„Wenn man das Pferd zu der Haltung bringt, die es selbst annimmt, wenn es schön sein will, so macht man, dass das Pferd des Reitens froh und prächtig, stolz und sehenswert erscheint.“ Diese Zeilen stammen von Xenophon (430–354 v. Chr.), dem berühmten Reiterführer der Spartaner. Obwohl seine Werke „Über die Reitkunst“ und „Der Reitoberst“ die Ausbildung des Kriegspferdes und seines Reiters zum Inhalt haben, sind sie auch heute noch für die Reiterei von Bedeutung. Nicht zuletzt deshalb, weil Xenophon der Ansicht war, dass ein Pferd erzogen und nicht abgerichtet werden soll.

Vom Anfänger bis zum Spitzenkünstler gibt es beim Dressurreiten verschiedene Turnier-Kategorien, in denen man seine Fähigkeiten testen kann.

Ein Pferd, das noch nicht zugeritten ist, hat seinen Schwerpunkt in der von Kopf und Hals beschwerten Vorhand. Da diese durch das Reitergewicht noch mehr belastet wird, verbraucht sie sich beim nicht durchgerittenen Pferd normalerweise sehr rasch. Das Ziel des Zureitens ist daher, den Schwerpunkt des Pferdes durch das stärkere Biegen der Hinterhand und das damit verbundene Aufrichten der Vorhand nach rückwärts zu verschieben. Auch die Muskulatur, vor allem die der Hinterhand, muss systematisch aufgebaut werden. Nachdem sich das Pferd an das ungewohnte Reitergewicht gewöhnt hat, wird es allmählich „an die Hilfen gestellt“, wie es im Fachjargon heißt. Das bedeutet, dass es die Einwirkung des Rei-

ters durch Schenkel, Hand, Gewicht und Kreuz verstehen lernt und bereit ist, ihnen willig zu folgen. Ist dies erreicht, so ist das Pferd völlig losgelassen und zeigt keinerlei Spannungen und Steifheiten mehr in den Gelenken oder den Muskeln. Danach erst beginnt die eigentliche Dressurarbeit. Genauso wie das Pferd seine Lektionen nur von einem erfahrenen Reiter lernen kann, muss ein Anfänger sein Handwerk von der Pike auf bei einem Fachmann lernen. Nach der Grundausbildung sollte der Reiter die Stufe A (für Anfänger) erreicht haben. Danach folgen die Stufen L (= Leicht), M (= Mittel) und S (= Schwer), die natürlich immer höhere Anforderungen an Pferd und Reiter stellen. Während der Außengalopp, der von einem Pferd verlangt, dass es in der Wendung oder auf dem Zirkel mit dem äußeren statt mit dem inneren Bein vorspringt, noch zu den leichteren Übungen zählt, gehört der fliegende Galoppwechsel schon zu den Prüfungen auf höherem Niveau. Mit Vorder- und Hinterhand zugleich springt das Pferd in der Luft um und darf dabei weder Schwung noch Takt verlieren. Die Pirouette, eine Kehrtwendung auf der Stelle um den Drehpunkt der inneren Hinterhand, wird im Schritt bei mittlerem, im Galopp bei höchstem Schwierigkeitsgrad verlangt. Auch Rückwärtsrichten, Traversale (hier treten die äußeren Füße beim Vorwärts-Seitwärts-Gehen vor die inneren) und Volte müssen in langer, geduldiger Zusammenarbeit von Pferd und Reiter erlernt werden. Die schwierigsten Dressurlektionen sind wohl die Piaffe, ein stark versammelter, kadenzierter Trab auf der Stelle, bei der das Gewicht des Pferdes fast ganz auf der Hinterhand ruht, und die Passage, ein stark versammelter Trab mit einer verlängerten Schwebephase. Um den jeweiligen Ausbildungsstand zu kontrollieren, gibt es für jedes Niveau spezielle Dressurprüfungen, bei denen die Leistungen von Reiter und Pferd beurteilt werden. Reiter, die noch keine Qualifikation haben, starten bei Turnieren der Klasse E (Eingangsstufe) bei lokalen Turnieren (Kategorie C). Die nächste Stufe ist die Kategorie B (regionale Turniere), in der Dressurprüfungen der Klassen A,

L und M veranstaltet werden. Turniere in der Kategorie A werden international ausgeschrieben. Dabei reichen die Klassen M und S bis zu den höchsten aller möglichen Prüfungen.

Die Hohe Schule

Die „Lektionen über der Erde“ sieht man heute nurmehr im Zirkus oder bei speziellen Vorführungen. So zelebrieren heute noch wie vor 400 Jahren die Lipizzanerhengste

Info Den „Grand Prix“ und den „Grand Prix Special“ schaffen weltweit nur „eine Hand voll“ Reiter. Diesen Könnern zuzuschauen, ist mehr als nur eine Augenweide. Perfekt aufeinander eingespielt, scheinen Pferd und Reiter zu einer Einheit zu verschmelzen.

der Spanischen Hofreitschule in Wien oder die Andalusier der Königlich-Andalusischen Reitschule im spanischen Jerez de la Frontera die höfische Kultur der Klassischen Reitkunst. Aus der Vielzahl der Nachwuchsw-

Die Lipizzaner sind weltweit bekannt für ihre Lektionen „unter und über der Erde“.

Während heute jeder Reiter von Anfang an lernt, das Gesäß aus dem Sattel zu heben und sich beim Absprung nach vorne zu lehnen, wurde dieser Springstil noch Anfang des 20. Jahrhunderts als „Affensitz“ verspottet.

Pferde, die alljährlich im österreichischen Bundesgestüt Piber in der Weststeiermark oder in der Gegend um Jeréz geboren werden, gelangen nur einige wenige zu den „höheren Weihen“ der Dressurausbildung. Erst wenn ein Pferd die Schulung bis zur Klasse S erfolgreich bestanden hat, kann mit der „Hohen Schule“ begonnen werden. Nach den Lektionen auf der Erde – Piaffe, Passage, Galopp-Pirouette, Galopp-Wechsel von Sprung zu Sprung – lernen die Pferde zunächst noch ohne Reiter an der Longe die „Lektionen über der Erde“. Bei Levade und Pesade erhebt sich die Vorhand von der Erde, die Hinterhände tragen das volle Gewicht, bei der Mézair folgen mehrere Levaden aufeinander, und als Courbette bezeichnet man mehrere Vorwärtssprünge auf der Hinterhand, ohne dass die Vorhand den Boden berührt. Bei Croupade und Ballotade werden die Vorder- und Hinterhände im Sprung unter den Leib gezogen.

Die höchste und schwierigste Lektion schließlich ist die Kapriole, ein Sprung, wo bei angezogener Vorhand die angezogene Hinterhand nach hinten ausschnellt. Auch bei dieser schwierigen Prüfung gilt immer noch der alte Spruch Xenophons: „Verliere bei Pferden nie die Beherrschung. Dies ist die wichtigste Regel für jeden Reiter.“

Springreiten – vom „Rückfall“ zum „Affensitz“

Anfangs war das Überspringen von Hindernissen wohl eher eine Not als eine Tugend. Weil auf der Jagd nach Nahrung plötzlich Hindernisse auftauchten, um die es kein „Herum“ gab, blieb Pferd und Reiter nichts anderes übrig als darüberzuspringen. Denn eigentlich entspricht das Springen nicht den natürlichen, ursprünglichen Verhaltensweisen eines Pferdes. Zu Zeiten Xenophons hingegen setzte man das Springen bereits als Trainingsmethode ein, um die Pferde für den Kriegsfall fit zu halten. Aus dem Vergnügen, bei den volkstümlichen Fuchsjagden in England und Irland Wälle, Gräben, Mauern und Zäune zu überspringen, entwickelte sich Ende des 19. Jahrhunderts ein Wettkampf-Sport. 1864 auf der ersten Dublin Horse Show erstmals nur als Eignungstest von Jagdpferden ausprobiert, fand das Springreiten bald begeistertes Publikum. 1912 wurde es erstmals Olympische Disziplin. Während die Reiter sich zunächst beim Sprung mit dem Oberkörper weit zurücklehnten und die Beine nach vorne streckten, um die Vorhand des Pferdes zu entlasten (dadurch allerdings andererseits dem Pferd bei der Landung in den Rücken fielen), führte der italienische Kavallerieoffizier Federigo Caprilli 1902 bei einem großen Springturnier in Turin einen völlig revolutionären Sprungstil ein. Er passte seinen Schwerpunkt dem des Pferdes an. Caprilli schnallte die Steigbügel kürzer, hob das Gesäß aus dem Sattel, gab dem Pferd die Zügel hin und lehnte sich beim Absprung und bei der Landung weit nach vorne. Trotz der damit erreichten Rekordhöhe von 2,08 m setzte sich der als „Affensitz“ verspottete Stil zunächst nur bei

den Franzosen und Belgiern, später auch in England, Amerika und Schweden durch. Nur die deutschen Offiziere weigerten sich hartnäckig, obwohl ihnen der Kaiser wegen des schlechten Abschneidens in Turin jede weitere Teilnahme an Turnieren verboten hatte. Erst nach der Gründung des Springstalles der Kavallerieschule von Hannover und einem erneuten totalen Misserfolg bei der Olympiade 1928 wurde auch bei uns der Vorwärtssitz eingeführt. Kurze Zeit später waren die deutschen Reiter nicht mehr zu bremsen.

Besonders schwierig sind dabei natürlich die aus einzelnen Hindernissen zu einer zwei- bzw. dreifachen Kombination zusammengestellten Sprünge. Grundlage des je-

weils aufgebauten Spring-Parcours ist die Leistungsprüfungsordnung (LPO) der jeweiligen Klasse. Vor dem Turnier können die Reiter den Parcours zu Fuß abgehen, um sich die Hindernisse einzuprägen und den idealen Weg zu finden. Gewertet wird nach verschiedenen Systemen. Zum einen nach Fehlerpunkten, wobei ein Abwurf der Hindernisstangen mit 4, ein Sturz mit 8, die erste Verweigerung mit 3, die zweite mit 6 Strafpunkten berechnet wird. Bei der dritten Verweigerung muss der Teilnehmer ausscheiden. In einigen Turnieren wird auch die Zeit hinzugerechnet, die Pferd und Reiter für den Parcours brauchen. Zum anderen können die Fehler in Strafsekunden umgerechnet werden, wobei ebenfalls die Dauer des

Info Wie in der Dressur werden auch im Springsport verschiedene Leistungsprüfungen abgehalten. Bei den Klasse-E-Turnieren der Kategorie C (regionale Turniere) sind die sechs bis zehn (Hallen-Turnier) bzw. zwölf (im Freien) Hindernisse zwischen 80 und 100 cm bzw. in der nächsthöheren Klasse A der Kategorie B (nationale Turniere) die sechs bis 14 Hindernisse zwischen 100 und 110 cm hoch. In der Klasse L der Kategorie B müssen acht bis 16 Hindernisse in einer Höhe von 110 bis 120 cm genommen werden, in der Klasse M der Kategorie B oder A (internationale Turniere) zwischen acht und 18 Hindernissen mit einer Höhe von 120 bis 130 cm. Bei der höchsten Klasse im Springreiten, der Klasse S in der Kategorie A, sind zehn bis zwanzig Hindernisse mit 140 bis 160 cm Höhe zulässig.

Auch beim Springreiten gibt es Turniere in verschiedenen Schwierigkeitsgraden: vom Anfänger bis hin zum Hochleistungssportler.

Englisches Vollblut bei einem Pferderennen.

Military-Reiter

Rittes hinzugerechnet wird. In Deutschland zählen die Holsteiner und Hannoveraner zu den besten Springpferden, aber auch das Schwedische und das Niederländische Warmblut, der holländische Groninger und der polnische Malopolska besitzen ein her-

vorragendes Springvermögen. Da seit rund 50 Jahren in Europa die Pferdezucht allerdings auf vielseitig begabte Reitpferde mit Sprungtalent ausgerichtet ist, sind Warmblüter aus Frankreich, Italien, Schweden und Ungarn ohnehin nurmehr schwer zu unterscheiden.

Einige „schwarze Schafe“ haben den Springsport durch unfaire Trainingsmethoden („Barren“) im Hochleistungssport in den letzten Jahren ins Kreuzfeuer der Kritik gebracht. Ehrgeiz ist bei jeder Art von Sport notwendig; übertriebener, blinder Ehrgeiz aber hat mit Sport nichts mehr zu tun. Dass Pferd und Reiter auch ohne solche Methoden erfolgreich sein können, weil sie sich blind aufeinander verlassen können, beweisen Hans Günter Winkler und seine „Halla“ bei einem legendären Ritt. Als Hans Günter Winkler bei der Olympiade 1956 in Stockholm mit einem Muskelriss und von Schmerzmitteln halb betäubt zum letzten Durchgang antrat, holte „Halla“ mit einem fehlerfreien Ritt die Goldmedaille. Nicht umsonst hatte er schließlich immer von ihr behauptet: „eine verrückte Zicke, aber ein Genie“.

Galopprennen – von der Kirchturmspitze zum Grand National

Als 1752 der „Jockey Club“ gegründet wurde, um Vollblutzucht und Rennsport zu regeln, hatte der Rennsport über zwei Meilen (1 Meile = 1609 m) und mehr in England schon eine begeisterte Fangemeinde. Damals waren die meisten Pferde bereits fünf Jahre alt, wenn sie das erste Mal auf einer Rennbahn antraten. 1756 bzw. 1776 wurden dann auch Rennen für Dreijährige bzw. Zweijährige über kürzere Distanzen eingeführt. Die „Klassischen Rennen“ waren geboren. 1780 wurde erstmals das Derby ausgetragen, das heute noch begehrteste Rennen. Seit 1791 existiert im Rennsport auch das Handicap, dass die Pferde unterschiedliche Gewichte tragen müssen, je nachdem, wie viele Erfolge sie sich bis zu diesem Zeitpunkt „aufgebüdet“ haben. Das erste Galopprennen auf deutschem Boden fand am 22. August 1822 in Doberan (Mecklenburg) statt. Fortan war die Begeisterung für diesen Sport auch bei uns nicht mehr zu stoppen.

Heute gibt es Flach- und Hindernisrennen. Die Flachrennen, also Rennen ohne Hindernisse auf der flachen Bahn, werden auf verschiedenen Distanzen veranstaltet. Außerdem gibt es innerhalb dieser einzelnen Distanzrennen noch verschiedene Ausgleichs- und Aufgewichtsrennen. Die zweite Kategorie der Hindernisrennen unterteilt man in Hürden- und Jagdrennen. Die relativ harmlosen Hürdenrennen mit leicht gebauten und leicht umstürzenden Hindernissen werden auf der Flachbahn ausgetragen. Die Jagdrennen oder Steeplechases gehen wie die Hürdenrennen auf Mitte des 18. Jahrhunderts in England übliche Wettrennen (Steeplechases) zurück, die querfeldein auf schnellstem und kürzestem Weg von Kirchturm- („steeples“ = Kirchturm) zu Kirchturmspitze führten, ein Ziel, das man vom Start aus sehen konnte. Heute gehören diese Jagdrennen, die über längere Distanzen und über feste, teilweise sehr schwierige Hindernisse gehen, zu den härtesten und gefährlichsten im Pferdesport. Das berühmteste, aber auch berüchtigtste ist das „Grand

National“ von Aintree bei Liverpool, das alljährlich über 7220 m und 16 Hindernisse, die zumeist zweimal übersprungen werden müssen, führt.

Military – eine Disziplin für Kämpfernaturen

Der Ursprung der Military liegt ebenfalls in der Ausbildung von Armeepferden. Vor allem seit dem 19. Jahrhundert wurden in vielen Kavallerieschulen Geländestrecken mit Hindernissen für das Training und die Prüfung von Gebrauchspferden angelegt. Berühmt-berüchtigt war beispielsweise der Steilhang der spanischen Kavallerie in Zarzuela unweit von Madrid. Die ersten 11 m des 15 m langen Hangs fielen fast senkrecht ab – fast unglaublich, dass Pferde hier heil heruntergekommen sind. Auch die um die Jahrhundertwende eingeführten Distanzritte zählen zu den Anfängen der Military. Vor allem in Russland bewiesen Achal-Tekkiner über riesige Strecken eine unwahrscheinliche Ausdauer. Nachdem bei den ersten in Mitteleuropa bekannten Distanzritten – 1892 von Berlin nach Wien und 1902 von Brüssel nach Ostende – mehrere Pferde vor Erschöpfung eingingen, wurden erstmals Regeln aufgestellt. Überall an den Strecken

Info Ein gutes Rennpferd braucht widerstandsfähige Knochen und Gelenke und gut markierte Sehnen. Die Brust muss weit und tief sein, damit die Atmungs- und Kreislauforgane Platz finden. Daneben sind Mut und Kampfgeist, Härte und Ausdauer und natürlich Schnelligkeit wichtig. Während Arabische Vollblüter auf Langstrecken spezialisiert sind, ist das Englische Vollblut auf Kurzstrecken das schnellste Pferd der Welt.

Military ist eine Kraftprobe für Pferd und Reiter.

Distanzreiten ist eine schöne Disziplin für Reiter, die Spaß am Reiten in der Natur, aber auch am Wettkampf haben. Isländer haben sich schon seit langer Zeit hervorragend als Distanzreitpferde bewährt. Wie bei allen Wettkampfdisziplinen wird aber auch hier das Training vor den Preis beim Wettstreit gesetzt.

postierten sich Tierärzte, die lahrende oder ermüdete Pferde von der Strecke nahmen. 1902 wurde in Paris der erste Military-Wettkampf im heutigen Sinne ausgetragen, 1912 wurde die Vielseitigkeitsreiterei Olympische Disziplin.

Unter Reitern gilt die Military als „Krone der Reiterei“, weil sie neben Mut, Ausdauer und enormer Leistungsbereitschaft von Pferd und Reiter auch höchstes reiterliches Können erfordert. Sie wird in den Kategorien B und A in den Klassen A, L, M und S ausgetragen. Vielseitigkeits- und Große Vielseitigkeitsprüfungen bestehen aus einer Dressur-, einer Gelände- und einer Springprüfung, bei der die Leistung von Pferd oder Pony und Reiter anhand von Strafpunkten beurteilt wird. Bei der am ersten Tag stattfindenden Dressurprüfung wird außer auf den absoluten Gehorsam des Pferdes auf eine schwingvolle Präsentation mit korrektem Sitz und Hilfengebung des Reiters Wert gelegt. Der zweite und schwierigste Wettkampftag gilt als „Marathon zu Pferde“. Die Geländeprüfung besteht aus einer ersten

Wegstrecke zwischen 2200 und 6600 m (je nach Kategorie), die in einer bestimmten Höchstzeit absolviert werden muss. Danach muss eine Rennbahnstrecke mit verschiedenen Hürden im Renngalopp bewältigt werden (hier können bei Unter- bzw. Überschreitung der Regelzeit Plus- bzw. Minuspunkte geholt werden) und in einigen Kategorien danach eine zweite Wegstrecke mit 4400 bis 9900 m Länge. Nach einer zehnmütigen Zwangspause, in der die Pferde tierärztlich untersucht werden, folgt die Querfeldeinstrecke mit 15 bis 40 festen Hindernissen bis zur Höhe von 1,2 m und 3 m Breite. Bewertet wird nach Strafpunkten und Zeit. Am dritten Tag folgt schließlich die Springprüfung auf einem Jagdparcours. Erschöpfte und lahrende Pferde werden vorher ausgeschlossen. Die Punktwertung erfolgt nach Schwierigkeitsgrad der einzelnen Teilprüfungen.

Die vielseitigen und kräftezehrenden Anforderungen der Military-Prüfung erfordern besonders begabte Pferde, also Kämpfernaturen mit katzenhafter Geschmeidigkeit, die weder zu groß noch zu klein sein dürfen und den psychischen und physischen Schwierigkeiten gewachsen sind. Gute Militarypferde sind vielfach hoch im Blut stehende Halbblüter mit ca. 165 bis 168 cm Stockmaß, mit kräftigen Gliedmaßen, breiter Brust und nicht zu langem, kräftigem Rücken. Trotz der Strapazen, die diese Wettkampfdisziplin den Tieren abverlangt, können Militarypferde bei guter Leistungsfähigkeit sehr alt werden.

Distanzreiten – Konditionstest für Pferd und Reiter

Was früher zu den Leistungsprüfungen der Kavallerie zählte, ist heute ein beliebter Breiten- und Spitzensport. In den USA wiederentdeckt, ist das Distanzreiten das Gegenstück zur Military. Bei beiden Disziplinen muss zwar eine bestimmte Strecke in möglichst kurzer oder vorgeschriebener Zeit bewältigt werden, beim Distanzreiten sind aber nicht die Sprünge, sondern andere Unwegsamkeiten die Hauptschwierigkeit: un-

wegsames Gelände, anstrengende Höhenunterschiede, steile Schluchten. Mitunter wird es auch als „Jagd ohne Sprünge“ bezeichnet. Distanzritte können über Kurz- oder Langstrecken führen und stellen hohe Anforderungen an die Ausdauer von Pferd und Reiter. Außerdem benötigt man ein gutes Gefühl für Tempo und einen guten Orientierungssinn. Kleine drahtige Pferde, wie beispielsweise Isländer und Araber, eignen sich besonders gut für diesen Wettkampf in freier Natur. Vor allem bei Langstrecken machen sich ihre „Beinvorteile“ gegenüber großen Pferden bemerkbar.

Trabrennen – auf vier Beinen und zwei Rädern durchs Ziel

Neben den Galopprennen wurden bereits Ende des 18. Jahrhunderts auch geregelte Trabrennen veranstaltet. Während die Galopper von Anfang an ein begeistertes Rennpublikum fanden, führten die Traber zunächst ein Schattendasein. Nur ganz langsam gewannen die eigentümlichen „Zwiegespanne“ vor allem in Frankreich und den USA ihre eingeschworenen Fans. Obwohl der englische Norfolk Trotter, der holländische Harddraver und der dänische Frederiksborg schon damals einen besonderen Hang zum Trab hatten, entstanden die großen Traberrassen in Russland, Frankreich

und den USA. Der russische Graf Orlov begann als erster um 1775 aus mehreren Rassen den Orlov-Traber herauszuzüchten. Hundert Jahre lang war er unbestritten das beste Trabrennpferd, bis ihm der vor allem aus Normänner-Stuten, Norfolk Trottern und später noch Englischem Vollblut entstandene Französische Traber Rang und Siege abließ. In den USA haben seit 1800 vor allem das Englische Vollblut, aber auch Norfolk Trotter, Araber, Morgans und Narragansett Pacer zur Entstehung des amerikanischen Standardbred-Trabers beigetragen. In Deutschland wurden die seit 1874 veranstalteten Trabrennen vor allem mit Oldenburgern und Holsteinern gefahren. Ab 1885 aber kreuzte man russische Orlov-Traber mit den schnellen amerikanischen Trabern und später auch mit französischen Trabern.

Trabrennen werden wie Galopprennen auf speziellen Rennbahnen über verschiedene Distanzen gestartet. Der Fahrer sitzt im so genannten Sulky, einem zweirädrigen Wagen. Die Höchstgeschwindigkeit eines Renntrabers liegt bei etwa 50 km/h. Die Zucht der hochdotierten Pferde liegt in der Hand kleiner Privatzüchter, die ihre Pferde oft selbst trainieren und fahren.

In Deutschland werden seit 1874 Trabrennen veranstaltet.

Info *Sorgfältige Selektion in der Zucht und Talent zum Traben allein genügt allerdings nicht, um einen erfolgreichen Traber entstehen zu lassen. Ein Traber wird gemacht – durch frühes und hartes Training in einem komplizierten Renngeschirr; eine Methode, die Trabrennen immer wieder zum Angriffspunkt von Kritik machen.*

Viel Geschick erfordert das Marathonfahren. Hier lenkt G.Kmell sein Viergespann von russischen Orlov-Trabern auf der Geländestrecke durch Wasser.

1927 wurde erstmals ein Register eingeführt, und seit dem 2. Weltkrieg wurde der Europäische Standardtraber in verschiedenen Ländern Europas einheitlich weiterentwickelt. Außer in Frankreich, wo es auch Trabrennen im Sattel gibt, werden Trabrennen mit dem Sulky, einem 20 kg schweren zweirädrigen Wagen, über verschieden lange Distanzen gefahren. Galoppiert ein Traber häufig während des Rennens, wird er disqualifiziert, ebenso wenn er durchs Ziel galoppiert.

Fahren – ein Marathonlauf auf Rädern

Die historischen Anfänge des Fahrwesens liegen bis heute noch ziemlich im Dunkeln. Die ersten „Wagen“ waren vermutlich eine Art Stangengestell, das die Pferde hinter sich herzog, weil das Rad noch nicht erfunden war. Sehr viel später sollen in China und Indien die ersten Streitwagen gebaut worden sein. Sicher ist, dass bei den alten

Griechen die Rennen mit Pferdegespannen zu den Höhepunkten der Olympischen Spiele zählten. Und bei den Römern drängten sich Zigtausende von Schaulustigen in das eigens gebaute Hippodrom, um sich von den lebensgefährlichen Veranstaltungen unterhalten zu lassen. Den Rittern des Mittelalters hingegen war das Fahren zu „weichlich“. Sie hielten statt Wagenrennen lieber ritterliche Turniere ab.

Mit dem atemberaubenden Vergnügen der Antike haben unsere heutigen Fahrturniere glücklicherweise kaum mehr etwas gemein. Der Fahrsport verlangt vor allem ein hohes technisches Können, sehr viel Fingerspitzengefühl und vollendete Harmonie von Pferden und Fahrer. Nicht umsonst spricht man in Fachkreisen von der „Fahrkunst“. Die ersten Kutschen mit elastisch aufgehängten Wagenkästen wurden Ende des 15. Jahrhunderts in Ungarn gebaut. Natürlich haben sie sich bis heute stark verändert. Eine besondere Bedeutung für diesen Sport hatte der Leiter des Marstalls von Kaiser Wilhelm II., Benno von Achenbach

(1861-1936). Er entwickelte ein eigenes Fahrssystem, das noch heute Gültigkeit hat. Zwei- und Mehrspanner werden seither vom Bock mit der Englischen Leine (die beiden Außenleinen laufen zu den äußeren Ringen des Gebisses der Pferde, die beiden auf diesen aufgeschnallten Innenleinen laufen über Kreuz zu den inneren Gebissringen) gefahren. Auch wenn man in der Regel mit beiden Händen fahren muss, um die Pferde vollständig zu beherrschen, kann man nach dem Achenbachschen System in jeder Lage und Situation die rechte Hand frei machen. Oberstes Gebot ist die volle Ausnutzung der Pferdekräfte bei möglicher Schonung der Tiere. 1971 wurde die erste Europa-, 1972 die erste Weltmeisterschaft veranstaltet. Wie in anderen Sportdisziplinen werden auch beim Fahren, dem Ausbildungsstand von Pferden und Fahrer angemessen, unterschiedliche Prüfungen für Ein-, Zwei-, Vier- und Mehrspanner in den Kategorien C, B und A für die Klassen E, A, L, M und S veranstaltet. Neben Dressurprüfungen, Hindernisfahren und Geländefahrten werden auch Vielseitigkeitsprüfungen für Fahrpferde und -ponys ausgetragen. Je nach Turnierart und Kategorie werden in einer so genannten Gespannskontrolle der harmonische Gesamteindruck des Gespanns, Sauberkeit und Gepflegtheit von Pferden, Geschirr und Kutsche, der richtige Sitz des Geschirrs sowie Fahrer und Beifahrer beurteilt und im Dressurviereck Gänge, Schwung und Gehorsam der Pferde sowie die Fahrweise des Gespannführers im Schritt und in verschiedenen Trabgeschwindigkeiten, in Volten und Schlangenlinien begutachtet. Es gibt Geländefahrten, die sich aus verschiedenen Wegstrecken zusammensetzen, die im Schritt oder im Trab gefahren werden müssen, und nach der Leistungsfähigkeit des Gespanns, der Zusammenarbeit der Mitfahrer und der Fähigkeit des Gespannführers beurteilt werden. Und es gibt Prüfungen im Hindernisfahren, bei denen ein Parcours mit zahlreichen Hindernissen, eine Art Labyrinth aus Stangen, Kegeln etc., möglichst fehlerfrei durchfahren werden muss. Auch hier wird die Geschicklichkeit des Fahrers beurteilt. Dabei kann das Gelände uneben sein, und

Auch auf Pferdeshows sind Gespanne von Groß- und Kleinpferden gerne gesehen.

es können „Fallstricke“ wie Brücken und Gräben eingebaut werden, wobei der Gespannführer sein Gespann in der ihm angemessenen erscheinenden Gangart leitet. Der Parcours muss möglichst fehlerfrei in einer bestimmten Zeit absolviert werden.

Normalerweise kann jedes Pferd auch zum Fahrpferd ausgebildet werden. Während die schweren Arbeitspferde allerdings meist gewerblich vor Brauerei-, land- und forstwirtschaftliche Gefährte angespannt werden, kommen bei sportlichen Show- und Turnierveranstaltungen vor allem warm- und vollblütige Pferde zum Einsatz. Werden zwei, drei, vier oder noch mehr Pferde eingespannt, sollten sie möglichst gleiche Größe, Fellfarbe und Kaliber haben, um ein harmonisches Bild abzugeben. Bevorzugt werden Tiere von gutem Charakter und ausgeglichenerm Temperament, die sich durch Trittsicherheit, Scheufreiheit und fleißige, energische Bewegungen auszeichnen.

Polo – das Spiel der Könige

Nicht erst seit Prinz Charles wird Polo das „Spiel der Könige“ oder der „König der Spiele“ genannt, auch wenn der englische

Info Ein gutes Polopferd muss ausdauernd, schnell, wendig, intelligent und temperamentvoll sein und gute Nerven haben. Wegen der Härte des Spiels und der Gefahr für Pferde, von „Querschlägern“ getroffen zu werden, wird dieses Ballspiel zu Pferde von Tierschützern bekämpft.

Thronfolger als einer der prominentesten Anhänger dieser Sportart gilt. Schon um 600 v. Chr. wurde dieses dem Hockey ähnliche Ballspiel, bei dem zwei Parteien zu Pferde einen Holzball mit 1,55 m langen Schlägern zu einem Ziel auf der Gegenseite zu treiben versuchen, von orientalischen Fürsten gespielt. Der Name geht auf das Wort „pu-lu“ zurück, eine alte Bezeichnung für Weidenknorren, aus denen die Polobälle hergestellt wurden. Von Indien aus gelangte es 1869 nach Großbritannien, wo englische Reiteroffiziere 1872 den „Monmouthshire Polo Club“ gründeten. Außer in England fand dieser kostspielige Sport vor allem in den USA und Argentinien Anhänger. Nur gut ausgebildete, geübte Reiter mit viel Geschick, gutem Reaktionsvermögen und einem hervorragenden Gleichgewichts- und Ballgefühl können im Galopp mit dem schwingenden Schläger sicher den Ball treffen. Pro Spiel braucht jeder Reiter mindestens zwei Pferde, weil die Tiere nach jedem Spielgang so erschöpft sind, dass sie ausgetauscht werden müssen. Das Polofeld ist

250 x 150 m groß, die Tore an den Stirnseiten 7,5 m breit. Jeder der vier, in Südamerika sechs Spielabschnitte dauert 7,5 Minuten. Die Mannschaften bestehen aus jeweils vier Spielern. Obwohl Polopferde meist hoch im Blute stehende Warmblüter und teilweise auch Vollblüter sind, werden sie von den Reitern traditionsgemäß Ponys genannt.

Jagdreiten – farbenprächtige Tradition

Das Jagdreiten ist so alt wie die Beziehung zwischen Pferd und Mensch selbst. Auf der Suche nach Nahrung und Fellen als Schutz gegen Nässe und Kälte durchforstete der Mensch die Gegend zunächst zu Fuß. Dann traf er auf das Pferd, das ihm sicherlich anfangs auch als Nahrung diente. Doch bald erkannte er, dass ihm dieses Tier weit größere Dienste leisten konnte. Schon die Kelten veranstalteten auf ihren Ponys wilde Hetzjagden hinter allerlei Wild. Sehr viel

Polo erfordert harte, wendige und temperamentvolle Pferde und sichere Reiter. Es hat vor allem in den USA und Argentinien zahlreiche Anhänger.

später entwickelte sich die Jagd zu Pferde auf verschiedene Tierarten zu einem Privileg des Adels. Die klassische Parforcejagd (Parforce = mit Gewalt) „Chasse à courre“ geht zurück auf den Sonnenkönig (1638–1715). In Frankreich wird sie heute noch wie vor 300 Jahren nach barocker Tradition gepflegt. In Großbritannien wurde die Hetzjagd im 18. Jahrhundert zu einer Art „Volkssport“. Während man zunächst vor allem hinter Füchsen herjagte, wurde allmählich der Ritt im Gelände und das Überspringen der vielen natürlichen Hindernisse, die Gräben, Hecken, Wälle und Zäune abgaben, viel interessanter. Aber auch die blutige Variante dieses „Sports“, auf Pferden zusammen mit einer Hundemeute hinter lebenden Füchsen bzw. Hirschen herzu hetzen, ist nach wie vor in Großbritannien, Irland, Belgien, USA, Ka-

nada und eben auch Frankreich üblich. In Deutschland ist die Hetzjagd zu Pferde seit 1934 durch das Reichsjagdgesetz verboten, ebenso in Österreich und einigen Kantonen der Schweiz. Stattdessen gibt es bei uns Schlepplagd, Fuchsjagd oder Schnitzeljagd – ganz ohne lebendes Opfer, aber ebenfalls querfeldein über zahlreiche Hindernisse. Bei der Schlepplagd wird das Wild durch einen Reiter ersetzt, der mit einer von ihm ausgelegten Losung eine Fährte für die Hundemeute legt, hinter der wiederum die Reiter herhetzen. Diese Schleppe wurde früher vom Reiter mit einem getränkten Schwamm gezogen, heute tropft aus einem am Sattel befestigten Kanister Fischlake. Bei der Fuchsjagd wird der Fuchs von einem Reiter „gespielt“, der einen Fuchsschwanz an der rechten Schulter trägt. Er wird ohne Hunde

Ein farbenprächtiges Bild bieten die im Herbst stattfindenden Schlepplagden. Bei uns verläuft diese Jagd heute vollkommen unblutig. Hundemeute und Pferde hetzen lediglich hinter einer Spur aus Fischlake her.

Quarterhorsestute bei
einem Turnier im
Westernreitstil

Nur Showveranstaltungen
erfordern ein besonderes
„Outfit“.

von der Jagdgesellschaft querfeldein verfolgt und schließlich des Fuchsschwanzes „beraubt“. Auf der Schnitzeljagd wird die Fährte mit Papierschnitzeln oder Ähnlichem gelegt. Jagdreiten werden im Herbst veranstaltet und in verschiedenen Schwierigkeitsgraden ausgerichtet. Da die Jagdgesellschaft rote, schwarze, grüne oder blaue Röcke trägt, bieten diese harmlosen Jagden zu Pferde nicht nur ein Stück Tradition, sondern auch ein farbenprächtiges Bild.

Westernreiten – „Cowboys“ sind im Kommen

Auf dem Rücken eines Pferdes durch die Landschaft zu reiten wie John Wayne, ein Traum, den man bis vor kurzem bestenfalls

bei einem USA-Trip live erleben konnte. Mittlerweile aber hat das Westernreiten auch in Europa zahlreiche Fans gefunden, und Ranches mit guten Westerpferden gibt es nicht nur in Texas. Enstanden ist diese kraft- und energiesparende Reitmethode aus der Arbeit mit Rindern. Bei jeder Witterung, bis zu 20 Stunden am Tag saßen die Cowboys im Sattel, um die riesigen Viehherden zusammenzuhalten und oft über Hunderte von Kilometern weiterzutreiben. Deshalb eignen sich auch die speziell für diese Aufgabe gezüchteten Pferderassen besonders für diesen Reitstil. Grundsätzlich kann jedes Pferd im Westernreiten ausgebildet werden. Die typischen Westerpferderassen haben eine Durchschnittsgröße von 150 bis 155 cm Stockmaß. Wichtig ist, dass der Rücken des Pferdes nicht so lang

ist und die Hinterhand möglichst rund geformt und gut bemuskelt ist, da die Arbeiten auf der Hinterhand ein besonderes Merkmal der Westernreiterei sind. Auch ein mittellanger, nicht allzu langer Hals ist von Vorteil. Außerdem müssen Westernpferde besonders ausgeglichen und nervenstark sein, ein Merkmal, das durch jahrzehntelange Zuchtauswahl gefestigt wurde und den hiesigen Rassen mit sehr viel Aufwand und Zeit antrainiert werden muss. Zwar kann man ein Pferd mal unter dem Westernsattel und mal unter dem Englisch-Sattel reiten, ab einem gewissen Ausbildungsstand aber ist es empfehlenswert, die Ausbildung auf eine der beiden Reitweisen auszurichten. Man spricht beim Westernreiten von einer Signalreitweise. Ein guter Westernreiter kann zwar auch ein klassisch ausgebildetes Pferd reiten, er muss sich jedoch daran gewöhnen, dass er mehr Hilfen geben muss. Ein „Klassiker“ hingeführt wird anfangs mit seinen Hilfen „überreagieren“. So stoppt man Westernpferde beispielsweise nicht, indem man am Zügel „zerrt“, sondern indem man sich tief in den Sattel setzt, die Zügel anhebt und „Whoa“ sagt. Die Dressur der Westernpferde wird „Reining“ genannt. Hierzu zählen Übungen wie fliegende Wechsel, sauberes Reiten auf dem Zirkel, plötzliche Stopps, gesprungene Hinterhandwendungen. Eine weitere Disziplin ist der Trail, ein Hindernisparcours, zu dem Elemente wie Rückwärtsrichten zwischen Cavaletti, Schenkelweichen oder Traversen gehören. Diese Übungen sind aus der Arbeit der Cowboys entstanden, wo der Reiter sein Pferd oft auf engstem Raum dirigieren musste. Hierzu zählen auch das richtige Öffnen und Schließen einer Gattertüre vom Pferderücken aus oder der Ritt über eine Wippe, was „in natura“ etwa eine schwankende Brücke sein könnte. Knisternde Plastikfolien und selbst brennende Balken dürfen ein echtes Westernpferd nicht erschüttern. Da sich der Cowboy draußen in der Prärie vor allem um die Rinder kümmerte, musste er sich, egal was passierte, voll auf sein Pferd verlassen können. Bei all diesen „Kunststücken“ arbeitet ein Westernreiter mit angemessen losem Zügel, der nur in einer

Hand gehalten wird. Da die andere Hand zum Arbeiten gebraucht wird, lenkt er das Pferd durch Anlegen des Zügels an die eine oder andere Seite des Halses. Eine sanfte Methode, bei der das Pferd ohne Kraftaufwand geführt, angehalten bzw. „in Fahrt gebracht“ werden kann, und die durch die Zäumung unterstützt wird. Bei Beginn der Ausbildung eines Westernpferdes verwendet man meist eine Wassertränse, später dann teilweise ein Bosal (gebisslose Zäumung). Danach geht man auf Pelham (Tränse mit kurzen Anzügen) und zuletzt auf eine Kandare über. Der Reiter muss ebenfalls in dieser Stufenfolge lernen, mit dem immer feiner werdenden Gebiss bzw. der Zäumung die richtigen Hilfen zu geben. Zur Grundausrüstung eines Westernpferdes zählt auch ein gut passender Westernsattel, da er dem Pferd hilft, den Reiter gut balanciert zu tragen und ihn in die richtige Position zu bringen. Auch das charakteristische Sattelhorn

Zur Dressur der Westernpferde, dem „Reining“, gehört beispielsweise auch der „Sliding Stop“, eine Art „Vollbremsung“ mit dem Pferd.

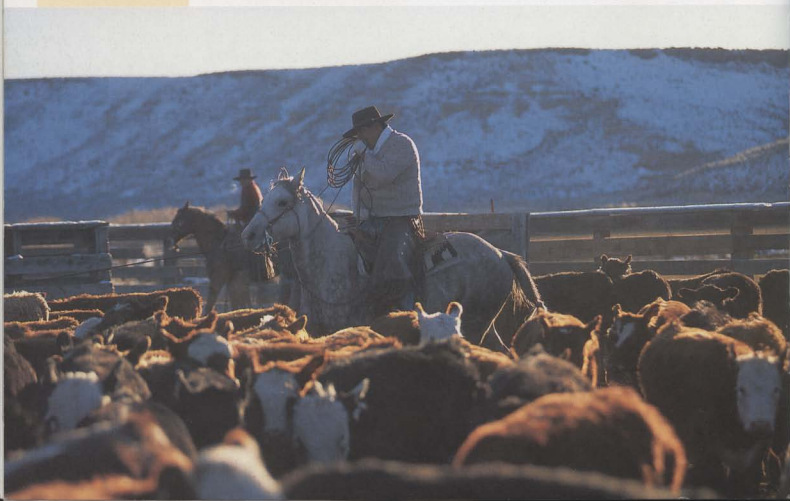

Ein Westenreiter hält die Zügel immer nur in einer Hand.

Entstanden ist diese Reitmethode aus der Arbeit von Cowboys mit Rindern.

rührt noch aus der Arbeit der Cowboys her. Hier machte der Cowboy das Lasso fest, nachdem er damit ein Rind gefangen hatte. Am besten lässt man sich bei der Wahl des Sattels von einem Experten beraten, da es für die verschiedenen Pferderücken auch verschiedene Baumbreiten gibt und auch

die Sitzlängen unterschiedlich sind. Westensättel sind aufgrund ihrer großen Auflage auf dem Pferderücken auch für Freizeit-, Wander- und Geländereiter sehr bequem, das Gewicht des Reiters wird besser verteilt, und es kommt so gut wie nie zum Satteldruck. Man kann damit auch kleine Sprünge problemlos bewältigen. Will man allerdings höher springen, sollte man sich lieber für einen Vielseitigkeitssattel entscheiden. Der Reiter braucht als Ausrüstung lediglich ein paar Jeans und Stiefel mit Absatz. Will man an Turnieren teilnehmen, sind Cowboyhut und Westerstiefel vorgeschrieben. Das Westernreiten ist heute eine Sport-Disziplin, in der zahlreiche Meisterschaften bis hin zur Weltmeisterschaft ausgetragen werden. Die Ausbildung eines Westerpferdes sollte am besten ein Fachmann übernehmen. Auch wenn die riesigen Viehtrecks in den Staaten mittlerweile der Vergangenheit angehören, haftet dem Westernreiten immer noch ein Hauch von „Cowboy-Romantik“ an. Trotz seines Ursprungs ist es eine Reitmethode, die von Pferdefreunden von 5 bis 75 Jahren ausgeübt werden kann.

Wanderreiten – Ferien hoch zu Ross

In den letzten Jahren spricht man sehr häufig vom „Freizeitreiten“ und von „Freizeitreitern“, Begriffe, die den Turnier- oder Berufsreiter von der Vielzahl der Reiter unterscheiden sollen, die Reiten in der Freizeit, zur Freude und ohne das Ziel eines Wettkampfes anstreben. Doch auch hier sind die Übergänge fließend. Es gibt viele Freizeitreiter, die auch ab und an einmal gerne an einem Turnier teilnehmen, es gibt aber auch viele Turnierreiter, die in ihrer Freizeit auch mal einen Wanderritt unternehmen oder an einer Fuchsjagd teilnehmen.

Meist wird auch die Gruppe der Wanderreiter den „Freizeitreitern“ zugeordnet. Gemeint sind damit Reiter, die oft tageweise sogar wochenlang mit ihren Pferden unterwegs sind. Natürlich müssen Wanderritte genauestens geplant werden. Juristisch gesehen ist es nämlich verboten, einfach mit seinem Pferd über fremde Wiesen oder Felder zu galoppieren. Wer einfach querfeldein reitet, kann sogar mit einem Bußgeld belangt werden. Deshalb ist es notwendig, sich vorher die Erlaubnis des jeweiligen Besitzers einzuholen. Natürlich muss man sich auch in der Natur auskennen, Jagdzeiten, Jagdgesetze und Vegetationsperioden beachten. Beim Reiten auf öffentlichen Straßen und Wegen gelten die Bestimmungen der Straßenverkehrsordnung (StVO), d. h. innerhalb und außerhalb geschlossener Ortschaften muss rechts geritten werden. Auf Straßen mit Autoverkehr dürfen höchstens zwei Reiter neben- und acht Reiter hintereinander unterwegs sein. Straßen müssen gemeinsam, d. h. in der Gruppe überquert werden. Wenn kein ausdrückliches Verbot (weiß-rotes Verbotsschild in Deutschland) besteht, dürfen alle befestigten Straßen und Wege beritten werden. Spezielle Reitwege sind ebenfalls mit Schildern gekennzeichnet, in Deutschland mit einem blau-weißen Gebotsschild für Reiter. Alkohol im Sattel wird übrigens genauso mit dem Entzug des PKW-Führerscheins geahndet wie Alkohol am Steuer. Für manche Ge-

biete gibt es bei den Forst- oder Landratsämtern spezielle Reitwegekarten, oder die Gemeinden geben Auskunft über die jeweiligen Besitzverhältnisse. In manchen Kreisverwaltungsbehörden sind auch Pferdekennzeichen am Halfter vorgeschrieben. Auskünfte bekommt man bei der zuständigen Behörde, z. B. dem Landratsamt. In der Schweiz sind die Reiterwege sogar in allen Kantonen erfasst und auf einer Gesamtkarte verzeichnet. Wie bei einfachen Ausritten gilt auch hier der Grundsatz, dass man niemals alleine, sondern mindestens zu zweit unterwegs sein sollte, damit im Notfall Hilfe geholt werden kann.

Grundsätzlich eignen sich alle Reitpferderassen bis hin zum Shetlandpony fürs Wanderreiten. Wichtig ist ein ruhiger, anständiger Charakter, Mut, Scheufreiheit und Vertrauen zum Reiter. Das Pferd muss 100%-ig verkehrssicher sein und auch durch Bäche und Seen gehen. Besonders wichtig ist natürlich eine gute Kondition, die nur durch regelmäßige, immer länger werdende Ausritte in mäßigem Tempo erreicht werden kann. Um sein Pferd nicht unnötig zu belasten, muss ein Wanderreiter die Ausrüstung auf das Notwendige beschränken, aber den-

Cowboy auf bockendem Pferd bei einem der beliebten Rodeo-Wettbewerbe.

Herbert Fischer, der Gründer der „Deutschen Wanderreiter-Akademie“, führt eine Reitergruppe in den Vogesen.

Reitergruppe

noch für alle Notfälle (Wetter, Verletzung etc.) gerüstet sein. Ein Pferd sollte maximal $1/5$ bis $1/6$ seines Eigengewichts tragen. Am besten wählt man eine möglichst einfache Zäumung mit wenig Riemen. Ob man sich für eine Zäumung mit Trense oder ein Hackamore, einen Westensattel oder einen englischen Vielseitigkeitssattel entscheidet, bleibt dem jeweiligen Geschmack überlassen. Auf keinen Fall aber sollte man mit

einem neuen Sattel starten. Wichtig ist, dass man immer gut gepolstert, zum Beispiel mit Militärdecken oder mit speziell für Cowboys gemachten „Pads“ unterwegs ist. Kommt es dennoch zu Druckstellen, müssen diese gut ausgepolstert werden, damit an dieser Stelle nichts mehr aufliegen kann, bei offenen Wunden darf nicht mehr weitergeritten werden. Der Reiter braucht bequeme Kleidung nach dem „Zwiebelprinzip“, d. h. also mehrere Kleidungsstücke, die er bequem an- und ausziehen kann. Natürlich darf Regenkleidung auf keinen Fall fehlen. In die Packtaschen sollte ein Erste-Hilfe-Kasten für Pferd und Reiter, Putz- und Beschlagzeug, ein Stallhalter, um das Pferd bei längeren Rasten gefahrlos festbinden zu können, Tagesproviant und Feldflasche. Wenn die Pferde nach drei Tagen in Bestform kommen, kann man ein Maximum von 50 km pro Tag anstreben. Auf jeden Fall muss man die Tagesstrecke(n) vorher mit Karte und Kilometerad festlegen, unvorhergesehene Hindernisse einkalkulieren und

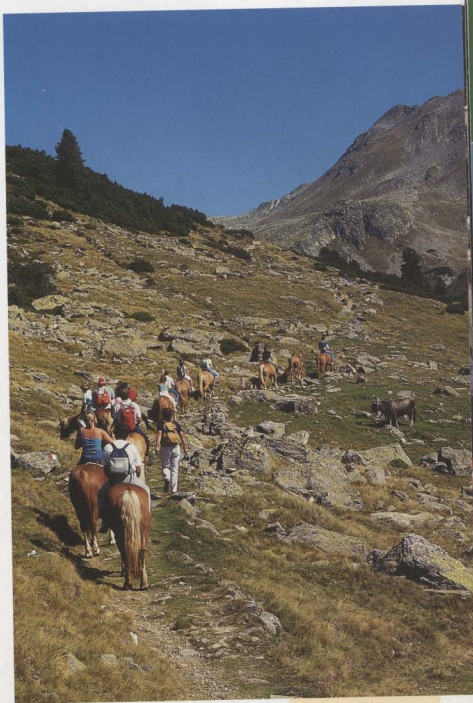
auch die Übernachtungsquartiere für Reiter und Pferd rechtzeitig vorher buchen. Reiten in der Mittagshitze ist für Pferd und Reiter zu anstrengend und sollte daher vermieden werden. Unterwegs sollte man das Pferd mit Kraftfutter (Hafer oder Pellets) und Heu füttern. Einem erhitzten Pferd darf man auf keinen Fall kaltes Wasser geben. Verliert man unterwegs ein Eisen, müssen verbliebene Hufnägel unbedingt herausgezogen werden. Pferde mit gutem Huf können auch einen Tag ohne Eisen bleiben. Am besten aber hat man immer ein vom Schmied angepasstes Ersatzisen dabei, das man notfalls selbst beschlagen kann.

Wer nicht auf eigene Faust reiten will, kann bei spezialisierten Reiseveranstaltern auch einen fertig durchgeplanten Reiterurlaub buchen. Vom Haflinger-Treck in Südtirol bis zur Afrika-Safari auf dem Pferderücken, vom Wanderritt durch den Grand Canyon bis zum türkischen Traumurlaub aus 1001 Nacht, von der Reitertour durch die ungarische Puszta bis zum Ritt mit der königlichen Familie durchs indische Rajasthan – es gibt unzählige Angebote hoch zu Ross, in der Kutsche oder mit dem Planwagen.

Seit 1992 gibt es in Deutschland auch die „Deutsche Wanderreiter-Akademie“ (DWA), eine private Institution für wissensdurstige Wanderreiter. Hier kann man nicht nur in einer Kombination von Abenteuer und Romantik auf dem „Pfad der Blauen Blume“ Westerwald, Taunus, Hunsrück, die Weinberge der Mosel und die „Gemäuer der Rheinburgen“ per Pferd kennen lernen, sondern sich auch über die Wanderreiterei grundlegend informieren und sich in Aufbaulehrgängen und -lehrwanderritten im In- und Ausland zum Wanderrittmeister ausbilden lassen.

Voltigieren – Sport hautnah am Partner Pferd

Was eine Spezialtruppe von kleinwüchsigen Infanteristen unter Napoleon I. für den Kriegsdienst trainierte, nämlich auf ein besonderes Kommando hinter den Reiter auf ein Pferd zu springen, um mehr Leute am

Kampfplatz zu haben, wird heute von unzähligen Kindern und Jugendlichen in abgeänderter Form, aber nicht weniger enthusiastisch einstudiert. Voltigieren – das ist Kraft, Eleganz, Elastizität und Geschmeidigkeit auf dem Rücken eines galoppierenden Pferdes. Die Faszination dieses Sports liegt im Umgang mit dem Lebewesen Pferd, das neben dem Longenführer den wichtigsten Partner darstellt. Kinder und Jugendliche lernen so spielerisch den Umgang mit diesem vierbeinigen Kameraden.

Im Südtiroler Sarntal werden Pferdetrekkings mit Haflingern veranstaltet.

Beim Voltigieren hat man besonders nahen Kontakt zum Pferd.

Gegenüberliegende Seite: Beim Kaltenberger Ritterturnier kann man sich „einen Tag wie im Mittelalter“ fühlen.

Lebende Tradition ist der Georgiritt in Tittmoning.

Der Voltigierer führt turnerisch-gymnastische Übungen aus, die Körperbeherrschung, Gewandtheit, Reaktionsvermögen sowie Sprung- und Stützkraft erfordern. Das Pferd wird von dem Longenführer an der Longe gehalten, der so mit ihm ständigen Kontakt hat, und galoppiert auf einem Zirkel links herum. Man unterscheidet Gruppen-, Einzel- und Paarvoltigieren. Eine Gruppe besteht aus acht Mitgliedern, plus einem Ersatzvoltigierer bis maximal 18 Jahre. Beim Einzel- und Paarvoltigieren ist das Mindestalter 16 Jahre, nach oben gibt es keine Altersgrenze. Jeder Voltigierer zeigt sechs Pflichtübungen (Grundsitz, Fahne, Mühle, Stehen, Flanke, Schere), die Gruppen eine 5-Minuten-Kür, bei der bis zu drei Voltigierer auf dem Pferd stehen dürfen. Der Einzelvoltigierer präsentiert eine 1-Minuten-Kür aus statischen und dynamischen Elementen. Zwar gibt es bei dieser Sportart auch Meisterschaften, die überwiegende Anzahl der Voltigierer betreibt ihren Sport aber als reinen Breitensport. Ein Voltigierpferd muss gutmütig, zuverlässig und gut ausgebildet sein. Gerade Anfänger und Freizeitgruppen bekommen durch das Voltigieren einen spielerischen Zugang zum Pferd. Zudem ist es eine hervorragende Vorbereitung für

künftige Reiter, fördert das Selbstvertrauen und das Gruppenbewusstsein und baut Ängste ab. Voltigieren ist Sport und Spaß, hautnah am Partner Pferd.

Umzüge und Ritterspiele – Feste zu Ehren von Pferden und Reitern

In einem See vor den Toren von Silena in Lybia, so erzählt eine Legende aus dem 11. Jahrhundert, hauste einst ein schrecklicher Drache. Mit seinem Giftauch verpestete er die Stadt, und so opferten ihm die Bürger täglich einen Menschen. Eines Tages aber, als die Tochter des Königs als Opfer ausersehen war, hörte ein vorüberziehender Reiter das Weinen des Mädchens. Furchtlos nahm er den Kampf mit dem Teufel in Drachengestalt auf und tötete ihn. Unzählige Geschichten ranken sich um das Leben und Sterben von Sankt Georg, die populärste aber ist sein Kampf mit dem Drachen. Georg, um 305 für seinen christlichen Glauben als Märtyrer gestorben, wurde bald zum Patron der Pfadfinder, der Bauern und der Pferde. Noch heute verbindet sich mit seinem Festtag am 23. April reiches Brauchtum, und in vielen Orten Deutschlands, Österreichs und der Schweiz finden alljährlich prächtige Umritte statt. Besondere Bedeutung erlangten die Festzüge in Traunstein und Tittmoning. Begleitet von Trommlern und Pfeifern folgen dem heiligen Georg berittene Engel und bunt geschmückte, natürlich von Pferden gezogene Festwagen. Ziel ist die Kirche, wo Menschen und Tiere gesegnet werden.

Sieben Tage im Jahr wird in einem alten bayerischen Schloss beim „größten Ritterturnier der Welt“ das Mittelalter wieder lebendig. Auf Schloss Kaltenberg, nicht weit von München entfernt, tummeln sich alljährlich im Juli in traditioneller Tracht Gaukler und Minnesänger, Feuerschlucker und Stelzenläufer, Seiltänzer und Jongleure, hehre Männer und holde „Vrouwen“. Der Höhepunkt auf dem Familienbesitz Prinz Luitpolds von Bayern aber ist das Turnier im zehntausend Menschen fassenden Stadion. Wie vor 700 Jahren treten unter Fan-

farenklingen und Paukenschlägen tapfere Ritter in prächtigen Rüstungen auf bunt geschmückten Pferden gegeneinander an. Zunächst gilt es, im strengen Galopp auf eine Holzpuppe zuzureiten, mit der Lanze ihr Schild zu treffen und dem Morgenstern auszuweichen, der um sie rotiert. Nach dem Lanzenstechen folgt der Kampf hoch zu Ross mit Schwert oder Keule und schließlich der klassische Turnierkampf. Wer den anderen mit der Lanze aus dem Sattel zu werfen vermag, der gewinnt. Die Männer, die als Robin Hood oder Sir Ivanhoe, als der englische oder der spanische Ritter Halsbrecherisches darbieten, gehören zu einer Profi-Truppe französischer Kaskadeure unter der Leitung des „Schwarzen Ritters“ Jackie Vernon. Nicht nur die „Ritter“, auch ihre Pferde sind perfekt durchtrainiert. Reitkunst, wie man sie nicht alle Tage zu sehen bekommt.

